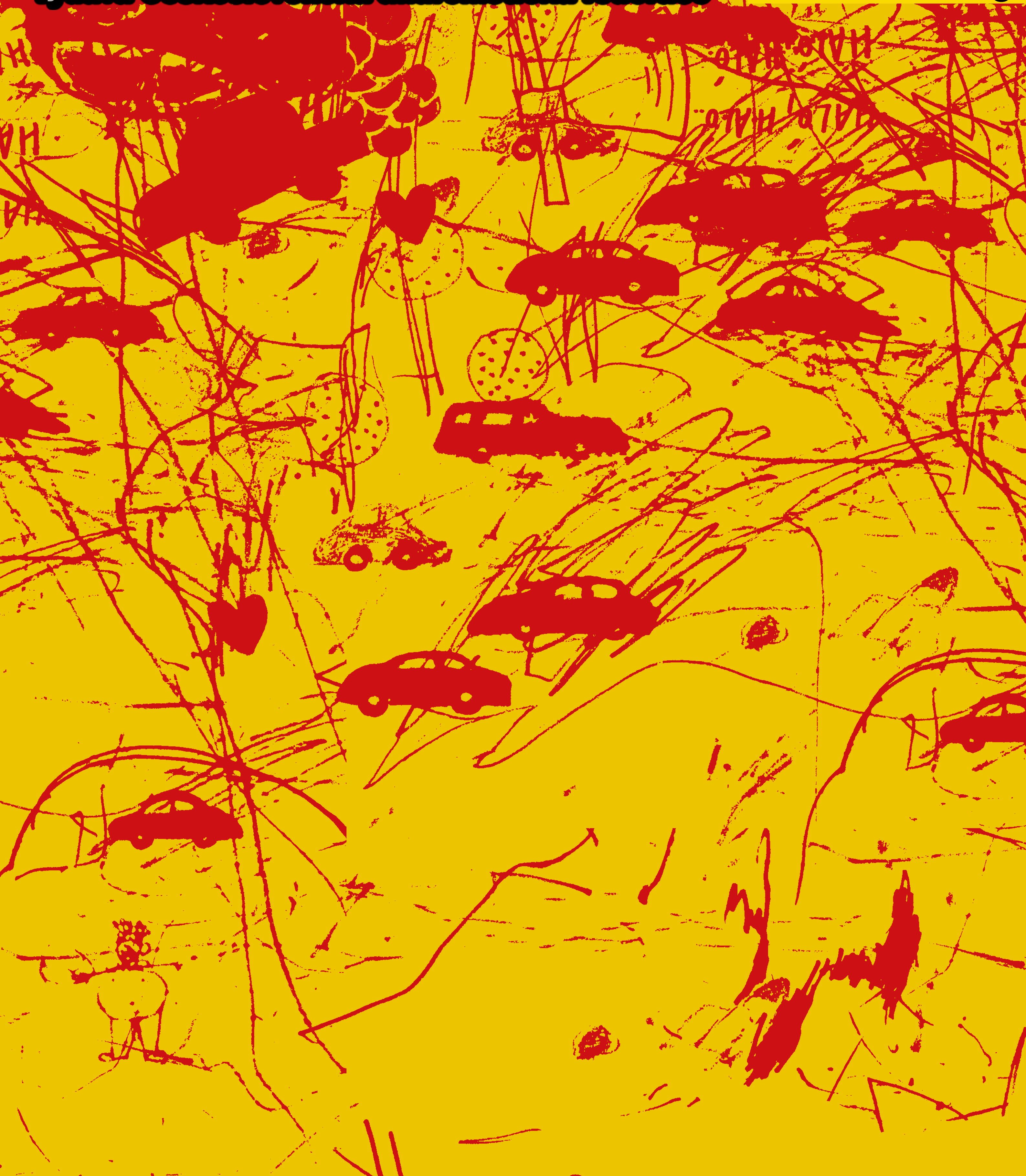
Klíčení

6

Ročník II, 2013

Čtení od dětí • Cena 60 Kč/2 €

Vydává Československá anarchistická federace

Ještě o Klíčení

red

U příležitosti prvního velkého anarchistického knižního festivalu v Praze na Žižkově v dubnu 2013 jsme v rámci představení Nakladatelství ČSAF připravili pár slov o *Klíčení*. Protože všichni naši čtenáři jistě neměli možnost knižní festival navštívit a mohli by mít podobné otázky k časopisu, jaké tam zazněly, připomeneme i tady, jak a proč *Klíčení* vzniklo, a vůbec základní informace o něm.

Rozhodnutí vydávat časopis *Klíčení* přišlo po vydání článku o jedinečné osobnosti anarchistického hnutí konce 19. a počátku 20. století Michalu Káchovi v anarchistické revui *Existence*. Kácha kdysi stejnojmenný časopis vydával s cílem zapojit do něj autorsky nejen dospělé, ale i děti. Jestliže Kácha koncipoval časopis zejména pro dětské čtenáře, aby jim vynahradil nedosažitelné vzdělání či umění, redakce nového *Klíčení* měla a má ještě jinou ambici, a to dokázat, že ne dítě se má učit od dospělých, ale že se všichni navzájem máme co naučit. Nové *Klíčení* tedy není časopis pro děti, ale časopis od dětí (a dospělých) pro kohokoli, kdo nemá předsudky a nedělá nesmyslnou zásluhu ze svého „poučeného" věku – který mu v lepším případě dal víc zkušeností, ale zbavil ho autentičnosti, radosti z každého zážitku, potřeby jejího sdílení, úžasu z poznávání okolního světa i údivu nad jeho nespravedlností a bezprostřední touhy postavit se jí, vlastní právě dětem. V redakci časopisu, která se stále rozrůstá, se sešli dospělí a děti, aby společně vytvářeli tiskovinu pro každého, komu jsou blízké anarchistické principy.

Koncepce časopisu nebere ohled na běžné standardy zavedené u periodik, jako je například úzce vymezená cílová skupina čtenářů, přehlcená grafická úprava ve stylu klipů a rychlých střihů, tematické omezení, potlačení textové složky na úkor obrazové, nadbytečné vysvětlivky či popisky, reklamy apod. Výstižně se o koncepci ostatně vyjádřil autor anotace prvního čísla, který napsal, že se „*Klíčení* ubírá možná méně populárním, nemasovým, avšak smysluplnějším směrem a nevyhýbá se žádným zajímavým textům např. jen kvůli jejich délce" a že jeho čtenáři mohou být všichni od 2 do 99 let.

Časopis má osm rubrik: nepravidelná Hovorna slouží zejména k dialogu redakce a čtenářů, rubrika Od nás přináší výhradně příspěvky od dětí, Čítanka doplňuje nebo oživuje literární vzdělání čtenářů, Školka je rubrikou věnovanou těm nejmenším, Dílna je DIY návodem bez tematického či věkového omezení, Černo-červená škola je cosi na způsob výkladového slovníku s hesly, která se ve škole příliš nevysvětlují ani neobjevují, a závěrečné dvě rubriky tvoří Komiks (pravidelně s Hrochem Buřičem) a Muzika (seznamující hlavně s nejrůznějšími svobodnými styly i muzikanty, které těžko uslyšíte v rádiu, zato na ně narazíte na anarchistických akcích všeho druhu). První číslo *Klíčení* vyšlo na přelomu let 2011 a 2012 a periodicita se pohybuje mezi třemi až čtyřmi čísly ročně. Časopis je proto číslován průběžně.

Klíčení je celobarevné s rozsahem 40 stran formátu A4, vychází v nákladu od 230 do 500 výtisků podle aktuálních finančních možností (tj. podle výtěžků z benefičních akcí a z prodeje dosud vydaných čísel). Všichni, kdo časopis tvoří, pracují dobrovolně bez nároku na honorář, platíme pouze náklady na tisk. Seznam distribučních míst, kde je *Klíčení* ke koupi, je pravidelně aktualizován na webech anarchistické federace a jejího nakladatelství, a zároveň je časopis součástí distribuce tiskovin na akcích spojených s antiautoritářským hnutím. Čísla časopisu, která jsou už vyprodaná, jsou na webu Nakladatelství ČSAF k volnému stažení a šíření.

Redakci můžete kdykoli oslovit na e-mailu **kliceni@csaf.cz**. Všem autorům, spolupracovníkům a čtenářům moc děkujeme za dosavadní přízeň. Je pro nás důvodem pokračovat.

Moje škola

Žaneta Miková

Chodím do páté třídy na zvláštní škole v Rousovicích. Naše třída je v prvním patře a je hodně stará. V naší třídě je deset dětí a jedna učitelka. Letošní rok chodíme na plavání, do kina, do divadla, jezdíme na výlety a na školu v přírodě. Také děláme ruční práce jako vyšívání, kreslíme, pečeme. Každou zimu škola připravuje vánoční hostinu, chodíme na vánoční jarmark, abychom pro své rodiny vybrali dárky a přání, zkrátka celý školní rok je velice pestrý. Máme mnoho zajímavých dní a zajímavých činností. Moje nejlepší kamarádka se jmenuje Kačka. V naší třídě je pět holek. Julina, Martina, Kateřina, já a Kačka. Romští kluci nás naučili jejich písničky a tance. I na tělocviku teď nacvičujeme taneční vystoupení. Nejdřív jsem se trochu bála, teď jsem tu ráda a líbí se mi tady.

Jak víla ozdobila velikonoční hrneček

Zuzka Pelikánová

Bylo jaro a byly Velikonoce. Dneska byla sobota.
Maminka dneska řekla: „Děti, jestli si chcete jít hrát ven, tak můžete. Ale dejte pozor, aby se vám nerozbil hrneček. Musíte ho dát babičce. Je tři míle daleko. Je to kousek za loukou.“
Kubík řekl: „Neboj se, maminko, nic se nám cestou nestane.“ A Káťa řekla: „Pravda, mami, nic se nám nestane.“
„Tak dobře, děti, běžte ven donést babičce hrneček.“
A tak Kubík a Káťa šli a šli a přišli k veliké louce.
Káťa řekla: „Nechceš slavit Velikonoce?“
„Moc bych chtěl,“ řekl Kubík.
A Kubík měl pomlázku a Káťa měla velikonoční vajíčka za zády. A vyletěla z květiny víla Flóra.
Řekla: „Jé, hrneček, štětec, paleta a barvy.“
A letěla ke košíku. Z košíku vzala kelímky s barvami. Barvy vylila na paletu a začala zdobit žlutý hrneček. (Než začala, řekla si: „Jé, ten hrneček musí být smutný, že není ozdobený.“ A pustila se do toho hned.) Namalovala tam zelené čtverečky a tmavočervená kolečka a taky fialové vlnovky

a oranžový proužeček, který mívá na sobě had. Ale byl na oušku.
„Hotovo," vykřikla víla Flóra. Odložila štětce, paletu, kelímky dala šup do košíčku a letěla rychle do kytičky, aby si jí děti nevšimly. A děti přišly ke košíku a podivily se, co je to s jejich hrnečkem, který měli donést babičce.
„Ty brďo," řekl Kuba.
„Panečku," řekla Káťa.
„To musí být nějaké kouzlo," řekl Kuba.
A Káťa řekla: „To byla možná nějaká víla, která bydlí v té květině s bleděmodrým kvítkem."
„Máš pravdu," řekl Kuba.
„To teda mám," řekla Káťa.
A děti vzaly hrneček a šly s ním k babičce a řekly babičce, co se stalo se žlutým hrnečkem. Babička řekla: „Nepovídej, Káťo, zrovna víla z květiny s bleděmodrým kvítkem a ozdobila vám hrneček, na kterém jsou zelené čtverečky, tmavě červená kolečka, fialové vlnovky a na oušku je oranžový proužek, co mívá na sobě had!"
A potom Kubík s Káťou zaťukali na bleděmodrý kvítek, který byl na květině na louce, a vyletěla z kvítku víla Flóra.
Káťa řekla: „Hele, vílo, tys nám ozdobila hrneček?"
„Ano, protože vypadal smutně," řekla víla Flóra.
Děti poděkovaly víle Flóře a rozloučily se s ní a šly domů. A když byl večer, tak si víla Flóra oddechla a šla spát. A zdál se jí malířský sen.
KONEC

Jak superholky pomohly v Africe

Zuzka Pelikánová

Bylo ráno a bylo léto. A bylo strašlivý horko. Saša povídá: „Když je dneska takový teplo, můžeme jet někam na výlet."
„Já myslím, že můžem jít někam pomáhat," povídala Jasmína. „To je dobrý nápad," řekla Kloy. „Jo, to by bylo bezva," řekla zase Saša.
Postavily si člun. „Jasmíno, když jsi tak rychlá, můžeš mi podat nějaký dřevo?" „Jo, klidně," řekla Jasmína. „A co takhle trochu barvy?" řekla Kloy. „Jo, barvu by to chtělo," řekla Džejt. „Džejt, ty ses přilepila na kyblíky s barvou. Hahahaha." „Nesměj se mi, nemůžu za to." „Tak se jí nesměj,

Kloy," řekla Saša. „Sašo, nekomanduj mě," řekla Kloy. „Nekřič na Sašu, nemůže za to, že tě komanduje," řekla Jasmína. „Holky, zrychleme, ať máme ten člun hotovej, než bude noc."
A plavaly mořem do Afriky. Byli tam chudí lidé.
Saša řekla: „Jejda, co se tu stalo? Myslím, že potřebujou pomoct." „Dobrý nápad," vykřikla Kloy a začaly jim pomáhat.
Džejt, Kloy a Jasmína postavily školu. Plátno bylo jako tabule a štětce a kyblíky s barvama byly jako křídy. Potom začaly ze dřeva dělat tu budovu, která se jmenovala škola. Daly tam dřevěnou cedulku a štětcem napsala Džejt „škola".
„Hotovo, lavice jsou v pořádku. Jasmíno, jdeš dělat pole?" A Jasmína šla dělat políčka. Měla hrábě, a tak začala hrabat hlínu a prstem tam dělala dírky. Ďub ďub, pěkně jednu za druhou. Házela tam semínka. A taky tam postavila strašáka, aby tam nezobali ptáci. Přiletěl ptáček komba. Byla to samička, která byla červeno-modrá. „Koukej letět pryč, ty ptáčku, volala Jasmína.
„Jasmíno, potřebujem pomoct," zavolala Kloy. „Už letím," řekla Jasmína a letěla přímo k nim. „Pomůžeš nám postavit lékárnu?" „Tak jo," řekla Jasmína a pustily se do práce. Kloy stavěla a Jasmína jí podávala dříví. Kloy našla pytle s bylinkama. „Dáme ty pytlíky do poličky a pak můžeme dělat látky na stany." Kloy měla štětce a kyblíky s barvama a začala tam dělat ozdobičky jako na kraslici. „Jasmíno, podala bys mi dřevo?" „Tak já ti ho podám, Kloy."
A potom tam bylo všechno hotový: stany, lékárna a škola a všechny políčka se sazeničkama a na těch políčkách strašáci.
Potom ještě udělaly ohniště. „Pozor, Kloy, zápalky jsou pro děti nebezpečný," upozornila Saša. „Sašo, Sašo, když jsi tak chytrá, proč říkáš, že zápalky jsou pro děti nebezpečný?" „Džejt, proč se mě ptáš zrovna na tohle?" řekla Saša. „Promiň," a Kloy zapálila oheň. „Hoří, hoří," křičela Jasmína. „Sláva – sláva – sláva!" křičeli obyvatelé Afriky. „A plaveme zas domů," radovala se Džejt.

KONEC

Hlavoun
Staník

Na motorce na poli

Erik Demeter

Doma je nás deset dětí. Od sedmi let hraju na klávesy. Mám psa, vlčáka, jmenuje se Ben. Moje rodina je moc dobrá. Máme svůj vlastní dům, bydlíme na vesnici, jenom naše rodina. Bydlíme tady už sedm let. A táta má řidičák i na náklaďáky. Máma má taky řidičák. Můj bratr, kterému je osmnáct, se učí v učilišti na kuchaře. Já chodím do sedmé třídy. Neberu drogy, nekouřím, ani můj brácha ne. Rád se učím, někdy mě to opravdu baví. Máme moc dobrou paní učitelku. Můj táta pochází ze Slovenska a máma taky, ale ta už se narodila ve Strakonicích. A já a jedna moje sestra a jeden brácha jsme se narodili v Písku.
Vždycky děláme nákupy tak za čtyři tisíce, ale nejvíc platíme za elektriku a za vodu. Já jsem pořád na nějaké brigádě. Mám peníze, kupuju si colu. Mám taky mobil a spoustu kamarádů. Hraju fotbal. Ale stala se mi nehoda na kole a mám na obličeji jizvu.

Jednou jsem s tátou jel na traktoru, měl jsem tam s sebou i vlčáka, ale ten strašně zlobil. Bráchu kousnul do hlavy, a tak jsme ho dali do útulku. A teď už mám jiného psa. Je moc chytrý, poslouchá mě a v zimě mě tahá na saních. Dobře hlídá a dokonce umí romsky.
Moje sestra, které je šestnáct, chodí s Vietnamcem. Je moc hodný, naučil jsem ho mluvit romsky. Ale nejvíc umí česky. Je mu dvacet. Máme ho rádi, moje sestra ho má ráda a on ji taky. Umí kung-fu, ale já ho klidně přeperu.
Můj brácha umí dobře vařit. Chodí pořád jen s rádiem a chodí na diskotéky.
Mám jednoho dobrého kamaráda, ale někdy se chová jako dítě. Jmenuje se Tomáš, je to pěknej lenoch, pořád jenom jí hamburgry a pije štíhlou linii, protože chce zhubnout. Pořád by jen jedl, je drzý na učitelky a zajímají ho jen holky.
Mám taky spoustu bratranců a sestřenic, ale už mi zemřely obě babičky a děda z máminy strany. Takže teď už mám jen jednoho dědu, tátova tátu. Je moc hodný.
Pořád se peru s bráchou, protože je drzý. Posiluju, chodil jsem i na karate, ale už tam nechodím. Jezdím na motorce na poli a taky jezdím na koni. Neustále taky jezdím na kole na nákupy. Ale až mi bude patnáct, udělám si řidičák na motorku, protože už mě to na kole nebaví.
Čau, Erik

Nenutím vás

Josef Vilda

Lezou vám přeplněné popelnice na nervy a nechápete, kde se bere tolik odpadků? Jsou součástí našeho života už od počátku naší existence? A nečeká nás, tedy 6 miliard lidí, odpadková kalamita?
V dávných dobách tvořily odpadky v našem životě opravdu malé procento. Žilo se skromně, zdroje byly omezené, a tak se všechno využilo co možná nevíce. Neuváženě vyhozené zbytky nepřipadaly v úvahu.
S ústupem tradiční a příchodem moderní společnosti v 19. století se proměnil i vztah člověka k přírodě a životnímu prostředí. Například rozvoj nových technologií přinesl nové materiály, zlevnila výroba a tím i cena produktů a logicky pak poptávka po nich. Člověk konzumoval a spotřebovával více než doposud, čímž prudce vzrostl celkový objem odpadu.
Vezměme si například igelitové tašky a pytlíky. Vzpomenete si, kolikrát jste už zašli do nějakého fast foodu? Nezarazila vás někdy horda papíru a plastu, kterou snědením jednoho hamburgeru s colou po sobě v podstatě zbytečně zanecháte? Kolikrát jste si namísto kvalitní, často ovšem nepříliš hezké obuvi koupili naleštěné střevíčky, které zřídkakdy vydrží měsíc či dva? Kolikrát jste si koupili zbytečný kýč, který vás po pár dnech přestal bavit a skončil v koši jako zbytečnost?
Krátká spotřební doba je zaklínadlem mnohého dnešního zboží. Člověk si tím ovšem zadělává na ohromný průšvih, protože kam se vším tím odpadem?
New York City denně vyprodukuje 10 milionů tun odpadu s tím, že ho většina skončí v moři či spalovnách. V ulicích Neapole zase leží po ulicích neuvěřitelných 1500 tun odpadků a situace se příliš nelepší. Podobné problémy nemají jen dvě zmíněná města, ale potýká se s nimi pomalu každá větší metropole.
Hory odpadků jsou tedy daň za náš současný konzumní život. Na druhou stranu se už nějakou dobu tomuto problému věnuje větší pozornost.
Nadějí může být šetrnost a odpovědné jednání každého z nás. Nenutím vás pečlivě třídit jakoukoliv věc, co vyhazujete. Byl bych spíš rád, kdybyste se příště zamysleli nad tím, zda má cenu určitou věc vůbec kupovat. Případně jestli si raději nedáte hamburger tam, kde se odpadem nehýří, a ušetříte tím přírodě zbytečně vyhozený papír a plast.

Karačoňa

Michal Husák

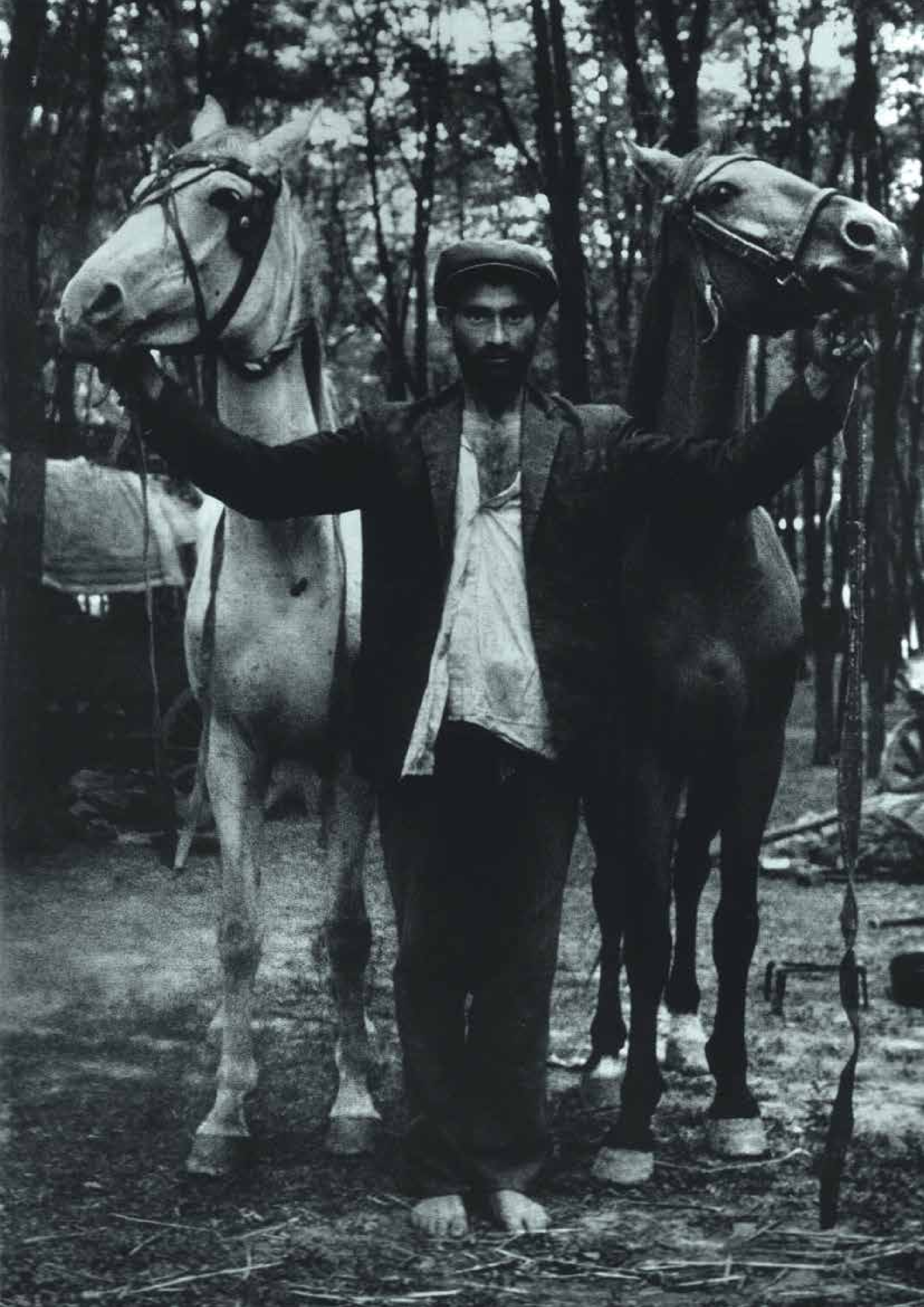
Raťi angle Karačoňa la pheňaha he la daha he le dadeha barikaňarďam o stromikos. Pre Viľija me la pheňaha dikhavas pre televiza pre paramisa. E daj tavelas a o dad lake pomožinelas. Pre rat taďa e daj zumin, risky, šalatos, bobaľki, obthode mare. Angleraťate mek e daj thoďa pal o blaka paru guľipen he bobaľkici. Avka chudňam te chal. Pal o chaben geľam paš o stromikos te dikhel, ko so chudňa. Me chudňom hokej skamineskero, puška pro guľički, cedečki andro hry, gada he rikones. Somas igen rado, bo chudňom savoro, so kamavas. Imar man našťi doužarav pre aver Karačoňa.

Večer před Štědrým dnem jsme se sestrou a s rodiči ozdobili vánoční stromeček. Na Štědrý den jsme se sestrou koukali na pohádky v televizi. Maminka vařila a tatínek jí pomáhal. Na večer maminka uvařila polévku, řízky, salát, bobaľki a obložené chlebíčky. Před večerem maminka ještě položila na okno trochu cukroví a bobaľki. Teprve potom jsme se dali do jídla. Po večeři jsme se šli podívat, kdo co dostal. Já dostal stolní hokej, pistolku na kuličky, cédéčka s počítačovými hrami, oblečení a pejska. Byl jsem moc šťastný, protože jsem dostal všechno, co jsem si přál. Už se nemůžu dočkat, až budou zase Vánoce.

Jak žijou Romové u nás

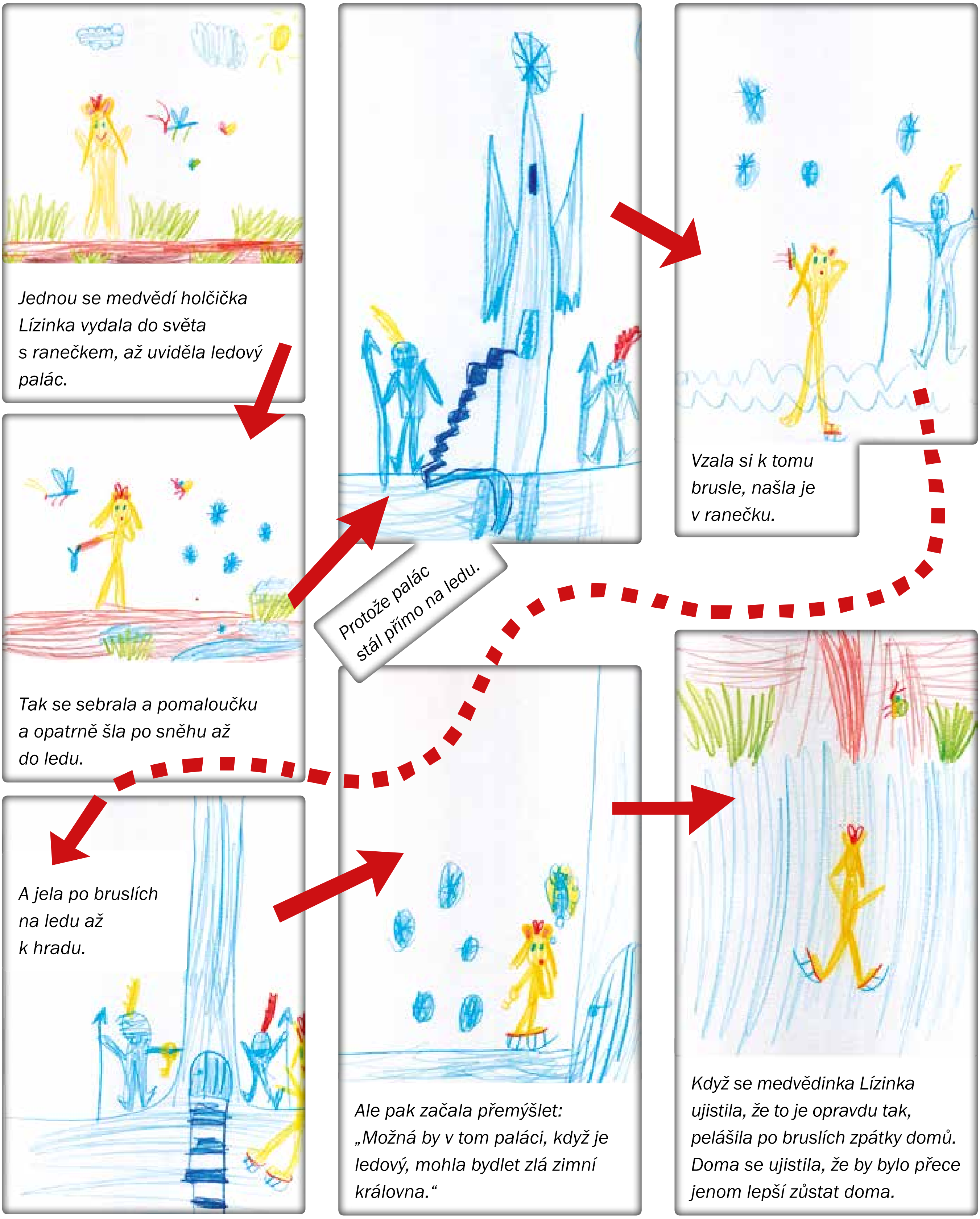
Roman Horváth

Jak žijou Romové u nás? Někteří dobře, ale mnozí velice špatně. Nemají práci. Sedí doma, nikde nedělají a dostávají podporu. Můj táta taky půl roku nedělal, ale pak si práci našel.
Mezi našimi Romy jsou někteří chudí, ale jsou tu i bohatí. Víte, jak zbohatli? Od jiných Romů si berou úroky. Půjčí tisíc a zpátky si vezmou dva tisíce. Je to strašné, jak se někteří naši Romové chovají, jeden by z druhého stáhl kůži. Pak není co jíst. Chodí do hospod, hrajou automaty a podporu prohrajou. Potom se jde za lichváři a ti si přijdou na pěkné peníze.
Já takhle žít nechci. Chodím do 4. třídy základní školy a chci se vyučit, abych si pak mohl snáz najít dobrou práci a měl dobrý plat, z něj si pak nakoupím, co budu chtít, a budu cestovat, kam se mi zachce. Ať jenom lidé, ti bílí, vidí, že my, Romové, jsme chytří a umíme žít možná lépe než oni.
Věřím, že za několik let nás gádžové budou brát jako normální lidi, uvidí, že jsme takoví jako oni, možná lepší.
Tak takhle žijou naši Romové u nás, tohle jsem vám chtěl napsat.
Přeju vám zdraví a štěstí.

O medvědince Lízince

Esík

My jsme Rossumovi roboti

Michal Klacik

Lidé v dnešní společnosti pomalu ztrácí schopnost samostatného uvažování. Nesnaží se utvořit si vlastní názor na svět a na dění v něm. Plahočí se pouze v bludech, které vzešly z cizí hlavy. Člověk, který neprahne po utváření vlastních idejí, přichází o kus lidského daru, který mu byl poskytnut. Skutečné krásy života se odkrývají, až když člověk začne svobodně přemýšlet.

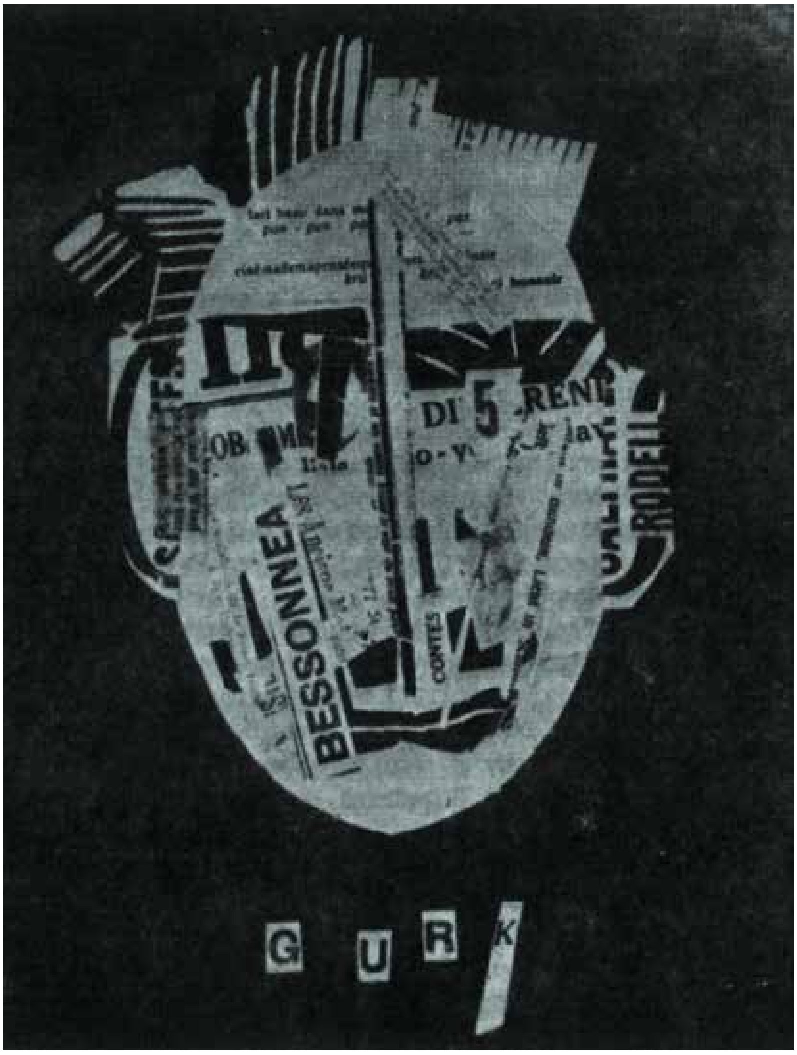
Lidé dnes již nežijí, jenom jsou – existují jako duchaprázdné schránky, které vykonávají předem určené činnosti jako stroje. Člověk upadá do stereotypní smyčky, která se opakuje a nemění. Nemá cenu se tedy ani starat o budoucnost – každý následující den je stejný jako předchozí až do smrti.

Mohou za toto jednání skutečně samotní nebozí lidé? Svým způsobem ani ne. Dotlačila je k tomu doba. Uspěchaný koloběh života, který ovládá svět, nedává prostor myslícím živým bytostem, aby si nějak uskupovaly své myšlenky. Čím více lidé myslí, tím více se přehrabují v cizích pravdách, dělají z nich kůlničku na dříví. Následně pak mohou přijít na to, že to, co dělají, nemusí být natolik správné, jak jim někdo vtloukal do hlavy.

Ti, co tahají za drátky v běžném fungování světa, se bojí volnomyšlenkářství. Těžce se s ním vypořádávají, a proto mu předcházejí ukrádáním volného času řadovým lidem. Tlačí na ně s povinnostmi do takové míry, že za chvíli lidé budou vyměňováni v zaměstnání jako použité baterie. Bohužel se nikdo nestará o osoby pod sebou. V dnešní společnosti je člověk nahraditelná síla. Takové uvažování jednou zahubí vše, co dnes známe.

Jednou pohár trpělivosti přeteče a pak se nikdo před hněvem lidí neschová.

Co tím sleduji? Začněte myslet, dívejte se okolo sebe, rozeberte své myšlenky na mikročástečky a znovu je složte. A především, nenechte si líbit, když s vámi zametají jako s hadrem. Řekne si to jeden, selže, poví si to všichni, uspějí. Proč? Pak teprve ti z vysoka pochopí, jak jsme my dole důležití. Budoucnost se možná lépe vybarví, když lidé zamezí tomu, aby někdo myslel za ně.

Co jsem četla

Blažena Syřišťová

Když bratr přijel na velikonoční svátky domů, přivezl mi asi pět malých knížek a jednu větší. Ačkoli se mi všecky líbily, přece nejraději jsem četla knížku pod názvem Pro děti proletářů. Nejlepší povídka je Tři truhličky.

Na hromadě rumu v továrním dvoře ležely tři truhličky. Okolo nich bylo temno, jen okna továrny hořela rudou září a z ohromných komínů valil se hustý dým. Tu nejmenší truhlička se zatřásla, až se z ní sypalo uhlí, a vzdychla si: „Ach, jak teď jsem zde zastrčena a dříve jsem chovala v sobě velký drahý šperk.“

Truhličky prosily, aby jim vypravovala, a ona počala: „Prvé, co pamatuji, jest, jak mne lokaj nesl do zámku s velikým šperkem, který měl býti dán továrnici k svátku. To mi bylo blaze. Ale potom mne vyhodili sem k vám.“

Druhá truhlička ji okřikla a pravila: „Ty rozmarná chlubilko, jdi se svými šperky; já jsem chovala nejkrásnější poklad světa. Byl to krásný obraz, jakási andělská tvář světice, a kdo se na ni podíval, byl nadšen.“

Ale třetí truhlička jí přerušila řeč a pravila: „Mlč! Já jediná měla jsem na svých prknech, co vy ani pochopit nemůžete. Bylo to jednou navečer. V továrně stalo se neštěstí. Jednomu dělníkovi rozmačkal stroj lebku. Dělníci pobíhali sem a tam, až posléze vzali mne a nešťastného dělníka vložili na má prkna. Bylo to hrozné. Viděla jsem, jak jeho skelné, ve sloup obrácené oči volaly o pomstu. – Přes má prkna kanula rudá krev trpícího dělníka. Ano, milé truhličky, to byl největší poklad světa.“

Truhličky mlčely, neboť uznaly pravdu těch slov.

(Text vyšel v pátém čísle 1. ročníku původního Klíčení v roce 1906. Autorce bylo tehdy dvanáct let.)

Zázrak

Leo Freimuth

Velikou věcí pobouřen
svět celý:
zázračný porod, matkou
panna je,
komety divy – poplach
v Izraeli,
králové lezou do stáje.

Nad jeslemi v stáji ušatý
osel,
kol jeslí králové – v nich
leží vzácný host:
maličký pánbu – celý svět
bys prošel,
nenajdeš hned tak
vzácnou společnost.

To sešli se ve stáji
jedenkrát,
jak legenda vypráví
dětem,
osel a bůh a potentát,
nu, všichni, kdož vládnou
světem.

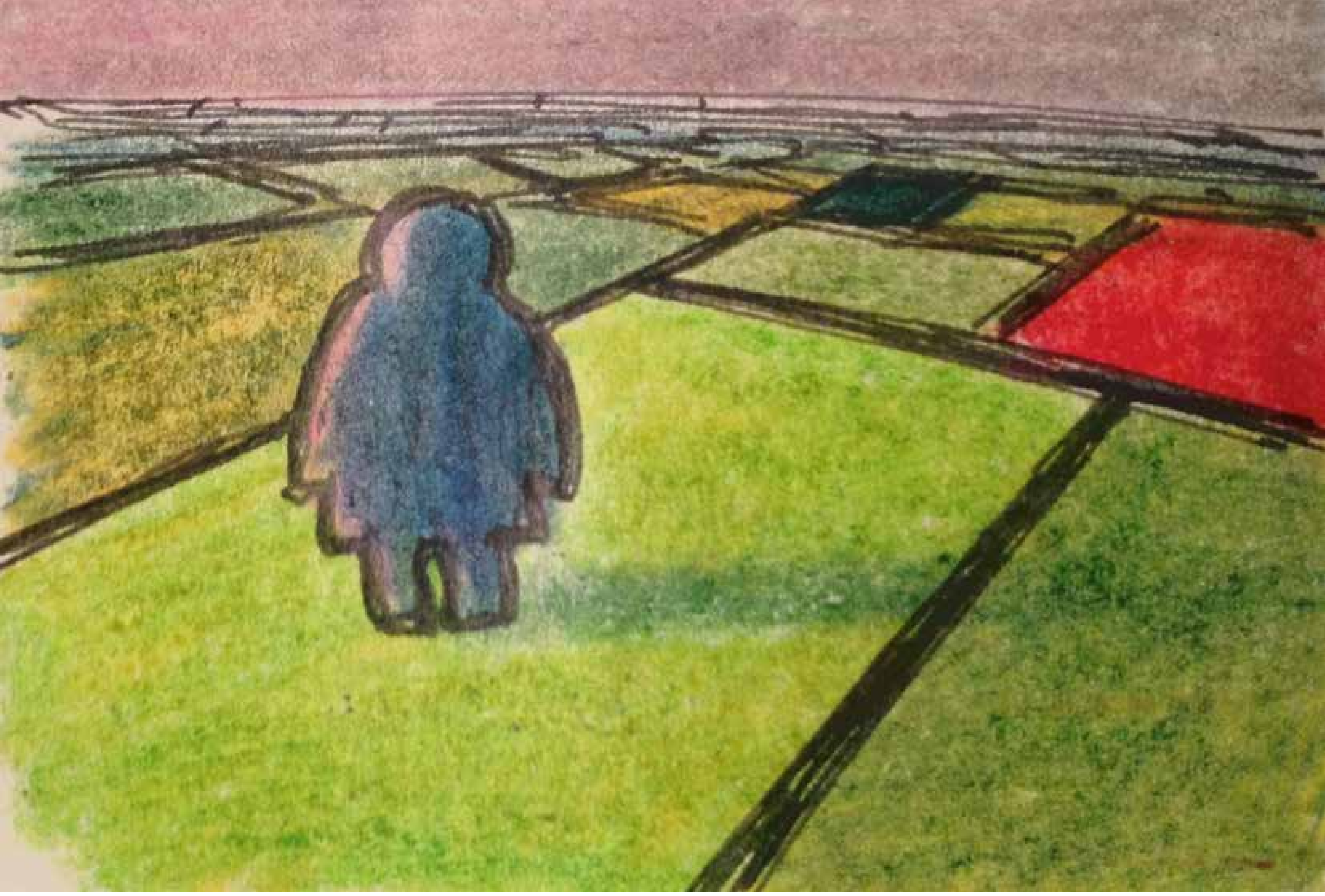
(1900)

Leo (Lev) Freimuth (1877–1942) patřil v době vysokoškolských studií ke skupině anarchistických básníků kolem S. K. Neumanna, je spolupodepsán pod návrhem na založení České anarchistické federace z roku 1904. Zázrak je jeho první publikovanou básní. Vyšla v Neumannově časopise Nový kult, kde byla však kvůli cenzuře podepsána jménem německého básníka Heinricha Heina. Cenzura ji postihla ještě při devátém vydání v roce 1930.

Památce Frantánka Žanty, obecního blázna a žebráka

Helena Malířová

Polonahý, špinavý, opovržený, proklínaný a pronásledovaný – bloudil člověk po vsi, po lesích a po polích. K obrazu božímu stvořen, pro štěstí a lásku zrozen jako každý lidský syn, byl přece nenáviděn a všichni se ho štítili.
Byl ovšem velmi ošklivý. Byl hnusný. Neměl nikoho, neměl nic a byl pomatený. Žebral o jídlo; dobří lidé mu někde dali najíst, ale že bylo víc těch, kteří nedali – kradl.
Sedláci, obec spravující, říkali si pro útěchu:
„Jen co přijde zima – však on zmrzne."
Frantánek Žanta bydlil v lese. Jeho byt vypadal takto: v houštině mladého jehličnatého lesa bylo udupané místo asi dva metry v průměru; větve stromů skláněly se dobrotivě nad ložem, vystlaným slamou; větve byly ověšeny špinavými hadry a kusy starého šatstva, tvoříce vetchou střechu a stěny Frantánkovy ložnice. Frantánek měl i kuchyni; pod hájem v rokli bývalé vozové cesty, teď zarostlé, černalo se ohniště, kde na obráceném rezavém a zohýbaném struhadle jako na rošti opékal si blázen kradené brambory a nasbírané houby.
„On podobal se zvířeti a bydlil ve svém doupěti."
Nikoli člověk předhistorický, ale člověk ze začátku dvacátého století.
V české obci, český nešťastný člověk, mezi českými šťastnějšími bratry, kteří měli zdravý rozum a neměli nouze, naopak měli nadbytek.
Nebyl Frantánek vždycky takovým ubožákem. Býval truhlářským dělníkem; pracoval v Němcích, dobře se mu vedlo, nastřádal si jměníčko, ale k stáru se pomátl na rozumu a zpustnul. Připadl rodné obci na starost.
Byl snad rodné obci dlouho na obtíž? Znavil ji, vyčerpal její shovívavost? Ach ne. Teprve v posledním roce svého života vrátil se domů, aby tu žebral – a když mu nedali, aby si bral.
Co s ním? Byl nebezpečen cizímu majetku! Sahal na posvátné soukromé vlastnictví sedláků, zbohatlých z války, z utrpení bližních!
Byl blázen – tedy do blázince s ním. Ale z blázince odpověděli, že mají plno a že vzkáží, až bude místo. Nevzkázali – Frantánek žebral a kradl, protože jíst se chce i bláznovi.
Nepřijal-li Frantánka blázinec, snad bylo pro něj nejvhodnější místo v chudobinci? Nebo i ten byl přeplněn? Ne, byl prázdný. Ale sedláci si vypočetli, kolik by zaopatření Frantánkovo stálo, vypočetli, kolik korun by přišlo na každého z nich – a pak usoudili, že se jim lépe vyplatí, nechají-li blázna žebrat a z hladu krásti; za to ho každý může spráskat a těšit se na zimu, která ho dobije. Už jim jeden takový nepohodlný chudý zmrznul – snad se to podaří i s druhým.
Frantánek žebral a kradl, podoben zvířeti, a bydlil ve svém doupěti.
Byl v stálém nebezpečí života. Sedláci po něm stříleli! Frantánek se strachy podělával a pak se válel ve svých výkalech; tato podívaná sedláky bavila. Popukat se mohli smíchy.
Jednou seděl Frantánek ve své kuchyni, ale uvařit si nemohl, protože pršelo, jen se lilo. Kopcem vzhůru od Zlaté Olešnice šla Anna Jandurová, vysocká rodačka, do Stanova; šla, jako vždy chodí, volně a vzpřímeně, žena šedesátiletá, nezlomená čtyřiceti lety práce; uviděla v úvoze Frantánka, jak se třese zimou a jak jím trhá kašel. Sestoupila k němu, dala mu pokroutky, které vždy mívala v kapse pro děti a řekla mu s láskou:

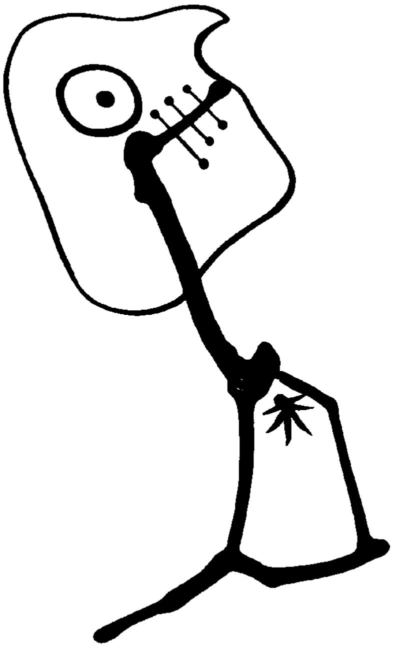
„Tu máte, Frantánku, cukrátka, jsou proti kašli. A přijďte si pro trochu polévky!“
Frantánek zdvihl svůj chlupatý a zčernalý obličej a v tom obličeji svitlo něco krásného: úsměv. Slzavý, vděčný, zářivý úsměv. Obličej životem zmučený a lidskou surovostí zhanobený zasvítil jiskrou božského obrazu, k němuž byl stvořen. A z uslintaného, zcuchaného vousu zazněl hlas, lomcující srdcem, hlas ochraptělý hrůzami života, bědnějšího tisíckrát než život zvířecí, hlas křaplavý, a přece plný něhy a vroucnosti:
„I ty můj božíčku na nebi, tak on přece někdo na blázna promluví jako na člověka, jako na člověka.“
Frantánek mluvil trhaně, rychle, opakuje slova i věty. On si rád i zařečnil a nejraději o Napoleonovi:
„Napoleon – velký pán, velký pán! Ale na nebi – pán větší, pán větší. Napoleon – celý svět chtěl ovládať, celý svět ovládať, ale zkrotili ho, pane, zkrotili! Dvě manželky měl, s jednou si dopisoval a já ty dopisy četl, já je četl, anu toť! Ale všechno to byla marnost, veliká marnost! Každý světský panství – marnost!“
To stával na vršku nad Stanovem, když o Napoleonovi a o marnosti světské řečníval. A své trhané větičky vykřikoval dolů, jako by chtěl jimi varovat. Koho? Nevím. Vždyť byl blázen a ti dole jen na zimu čekali, až zmrzne.
Dočkali se. Jak jinak? Byl polonahý, a soucit stromů, který ho v létě dovedl ochránit před úpalem a před deštěm, nedovedl ho ochránit před mrazem.
Stalo se v zimě na počátku roku devatenáct set osmnáct.
Kdo byl Frantánek Žanta? Nikdo. A přece, kdo má srdce v těle, polituje, až si tyto řádky přečte, *člověka zavražděného mrazem v lese*.
Ptáte-li se, proč jsem napsala tyto řádky, tak skřípavě znějící v hlaholu zvonů, cinkotu číší, pění vlasteneckých písní a hřmění fanfár z Libuše – v prvních dnech naší samostatnosti? Nedovedu dáti jiné odpovědi, leč prosté: Odpusťte.
Zabolelo mne srdce pro Frantánka Žantu!
Zamrazilo mne hrůzou z vás, čeští sedláci!

(1918)

Helena Malířová (roz. Nosková, 1877–1940) psala beletrii i divadelní hry a jako angažovaná novinářka se věnovala zejména ženskému a dětskému hnutí. Umělecky i politicky ji v mládí ovlivnili anarchisté soustředění kolem S. K. Neumanna, s kterými ji seznámila její sestra Růžena Nasková (od roku 1907 herečka v Národním divadle).

Vyhlášení diskriminačního zákona

Pablo Neruda

Vydávali se za vlastence.
V klubech se vyznamenávali řády
a začali sepisovat dějiny.
Parlamenty se zaplnily
pompou, potom se podělili
o pozemky, o zákon,
o nejlepší ulice, ovzduší,
univerzitu a střevíce.

Díky jejich iniciativě
zřízený stát v této podobě
byl obyčejným podvodem.
Debatovali o něm, jako vždycky
na banketech a slavnostech,
nejprve v zemědělských kruzích
s důstojníky a advokáty.
A nakonec předložili kongresu
nejvyšší zákon, proslulý,
svrchovaný, nedotknutelný,
diskriminační.

Byl všemi přijat.

Pro bohatého vrchovatý stůl.

Odpadky pro chudáky.

Plno peněz pro bohaté.

Pro chudáky dřinu.

Pro boháče veliký dům.

Brlohy pro chudáky.

Výsady pro velkého zloděje.

Kriminál pro toho, kdo ukradne chleba.

Paříž, Paříž pro zlatou mládež.

Chudého do dolů a na poušť.

Señor Rodríguez de la Crota
mluvil v senátě elegantním
medově plynoucím hlasem.
„Tento zákon konečně
zavádí nezbytnou hierarchii,
a především potvrzuje
principy křesťanství.
Bylo
ho zapotřebí jako soli.
Jenom komunisté, pocházející
z pekla, jak je obecně známo,
mohou diskutovat o tomto
diskriminačním
zákoníku, který je velmi moudrý a přísný.
Ale tuto asijskou opozici,
která se narodila z podlidí, je lehké
držet na uzdě: do vězení se všemi,
do koncentračního tábora,
jen tak zůstaneme sami,
my distingovaní kavalíři
a ochotní služebníci
naší Radikální strany.“

Vybuchl hromový potlesk
v lavicích aristokratů:
jaká to výmluvnost, jaká duchaplnost,
jaký filozof, jaké lumen!
A hned jeden za druhým pospíchal,
aby si ve svém obchodě nacpal kapsy,
jeden lichvařil s mlékem,
druhý dělal podvody s drátem,
další si naketásil na cukru,
a všichni se hlasitě nazývali
vlastenci, měli monopol
na vlastenectví, což bylo rovněž
zahrnuto do diskriminačního
zákona.

(české vydání 1978,
přeložil Jan Pilař)

Chilský básník Pablo Neruda (vlastním jménem Neftalí Ricardo Reyes Basoalto; pseudonym si zvolil podle básníka Jana Nerudy) žil v letech 1904–1973. Proslavila ho hlavně rozsáhlá sociálně-politická poezie. Ve svém angažovaném životě udělal zásadní zkušenost, když se v roce 1946 z přesvědčení zapojil do předvolební prezidentské

kampaně za levicového kandidáta Gabriela Gonzáleze Videlu – aby po jeho nástupu do funkce zjistil, jak se tento politik nechal okamžitě zkorumpovat mocí. Neruda vystoupil s veřejnou kritikou Gonzáleze Videly a vysloužil si za to soudní stíhání, zbavení funkce v parlamentu a nakonec zatykač, před kterým unikl do exilu. Kupodivu ale neztratil víru ve stranickou politiku. Pablo Neruda zemřel ve chvíli, kdy v Chile došlo k fašistickému převratu.

Na poloniny

Vašek Káňa

Procházím svaljavským okresem. Místy zapadlými ve verchovinských horách, kde jsou stokiloví četníci a kde současně umírají sta dětí následkem podvýživy. Jdu cestami, jimiž několikrát kráčel Československý Červený kříž se svými hladovými kuchyněmi a jeho péče rýsuje se přede mnou čím dále jasněji.

Na mizerné cestě, kam nezabloudí nikdy ani auto některého českého paďoura-turisty, brouzdám se hlubokým, čvachtavým blátem. Slabě mží a vysoký hřeben hor, rozdělující dva demokratické státy, Československo a Polsko, je zahalen hustými bílými parami a mraky. V údolí přede mnou leží těžká mlha a jen nejbližší vrcholky krásných jehličnatých lesů se na ní rozplizle obráží. Pohled krásný, romantický, jako krajina a – kdybych byl členem Klubu československých turistů, kdybych měl chodský čakan, pobitý plechovými odznaky všech českých hradů a zámků, stal bych se tím nejnadšenějším turistou světa. Lezl bych po kopcích a poloninách jako kamzík a možná, že bych se stal zároveň básníkem, opěvujícím tento rajský kraj, tuto panenskou přírodu…

… kdyby nebylo těch ubohých vrchovinských vesnic a těch ubohých lidí v nich. Co je zde za romantiku, co je do krásy kraje, když v ní proletář umírá hladem? Ta krása nepatří jemu, nýbrž „Latorici“ – pánům, kterým se dříve říkávalo cizáci a dnes: – spojenci, občané sesterské Francie.

Ve vesnici před první, slamou pokrytou chýší, válí se v blátě klubko nahých dětí. Utíkají přede mnou zděšeně do stavení, z něhož se valí hustý dým všemi otvory i střechou. Domnívali byste se, že v chatrči hoří, ale to by byl omyl. Vrchovinská stavení jsou bez komínů. Oheň je rozdělán buďto přímo na hliněné podlaze, nebo na ohništi pod pecí a dým z ohně se točí v nízké chatě tak dlouho, než ho poberou střecha, okna a dveře. Je-li suché počasí, drží se dým u stropu, a prší-li jako dnes, leží dým téměř na podlaze. Jak je to hygienické, zvláště pro děti, to si snadno domyslíme.

Zastavuji se u malého otrhaného chlapce, jenž pase před chýší u cesty hubenou kravičku. Jak pozoruji, poděsil jsem svým příchodem i jeho. Rád by přede mnou utekl, ale nemůže od dobytčete. Choulí rozcuchanou hlavu do ramen a zakrývá si obličej. Celé tělo se mu chvěje strachem, jako by očekával výprask. Sundávám mu ruce z obličeje a přívětivě si na něj usmívám. Je oblečen v dlouhém roztrhaném kabátě, bos a v košili, z níž je vcelku jen límeček a pásek na prsou, vedle nějž se rýsují pod sivou a špinavou kůží žebra. Kůži v obličeji má svraštělou jako stařec – neviděl jsem ještě dítě s takovým obličejem.

„Nu, nelekej se, chlapče – jak ti říkají?“ snažím se rozpřísti s ním řeč. Otáčí se obličejem k chýši, v níž se právě schovali jeho druhové, a odpovídá pološeptem:

„Fedor.“

„No, dobře, to je hezké jméno, a jakpak jsi stár, Fedore?“

„Sedmnáct, pěkně prošu.“

Tomuhle nevěřím, zdá se mně příliš malým na sedmnáct let. Říkám mu to, ale on opakuje s větší vážností:

„Opravdu, sedmnáct roků.“

„Jsi na sedmnáct maličký – nelžeš?“

„Ne, nelžu. Můj bratr má dvacet roků a kdybyste ho viděl! Je jen o maloučko větší než já.“

Chlapec si mne prohlíží velkýma, rozumnýma očima dospělého. Strach z něj spadl, a když jsem mu dal korunu, vypráví ochotně podrobnosti o svém domově. Je jich jedenáct dětí, nejstaršímu je dvacet let. Mají doma hlad a chléb už neviděli celé

tři měsíce. Jedí jen brambory, solené červenou dobytčí solí. Zítra jim snad exekutor přijde zabavit poslední kravičku. – Jsou dlužni státu za daně.
Cosi chlapce z hovoru vyrušilo, neboť pojednou ode mne odskočil jako postřelen. Pátrám po příčině jeho úleku. Kroky, čvachtající za mnou v blátě, mne upozorňují.
Četník.
Má strašně přísné oči, když si mne přeměřuje, a je tlustý, moc tlustý. Odhadl jsem okamžitě jeho váhu na sto padesát kilogramů. Zastavil svou objemnou schránku dva kroky přede mnou a zafuněl:
„Dobrý den – tak na poloniny, co?"
„Ne – jen tak," odpovídám.
„No ovšem – teď to nejde," mluví hned přátelsky, „je všivé počasí, v horách jsou mlhy, a to by mohl jeden taky zabloudit. Vybral jste si, pane, špatný čas; teď už je přece jenom podzim na Vrchovině. To jste měl přijet v létě, to by se vám tady moc líbilo. Bývají zde překrásné slunečné dny a ten vzduch – o jé – toho se člověk zrovna nají."
„To bych neřekl," odporuji.
„A jakpak ne. Podívejte se na mne... a nejím skoro nic. To všechno dělá ten luft."
Četník se při řeči natřásá a já nevím zpočátku, co si mám o něm myslit a co mu odpovědět. Ukazuji mu na chlapce, s nímž jsem prve hovořil:
„Na tom dítěti je také vidět zdravej luft, co, pane strážmistře... a na těch dětech tam v té chatrči také, že?"
Usmívá se a podbradek se mu třese.
„Vy jste mně špatně rozuměl, pane. Kdyby ti fakani žili v čistotě, tak by taky jinak vypadali, ale co na těchhle lidech chcete? Když mají peníze, tak je prochlastají ve špirituse – tak co chcete s nimi dělat? Je to nevzdělanej národ."
„Dobře, a kdo je tím vším vinen, že tak žijí? Kdo jim má tu kulturu přinésti, když ne my, Češi, kteří jsme teď vládnoucím národem? Proč se naše vláda nepostará, aby zdejší občané žili lidsky? Proč nevyvlastní tu půdu a lesy a nedá je chudákům? Bylo by po bídě a po nevzdělanosti!" rozvádím debatu a odporuji dále. Četník šermuje už rozčileně rukama:
„Ale – ale, prosím vás: udělat, udělat, postarat se! Červený kříž se tady s nimi něco natrápí a nazlobí, nemáte ani ponětí. Vaří se tu pro ně každou zimu, jezdí sem komise za komisí."
„... ale vidět to není nikde!" skáču mu do řeči. Nechce už se mnou diskutovat. Na odchodu ještě řekne krátce:
„Se mně zdá, že máme rozdílné názory na ty věci."
„O tom už dávno nepochybuji," směji se a on dodává, jako by neslyšel:
„Buďte zdráv a nebuďte takový měkkosrdcatý!"
Neodpovídám už a také nejsem překvapen.
Sedmnáctiletý, sotva metr vysoký Fedor uhýbá panu strážmistrovi z cesty a hluboce se před ním uklání.
Vystrašené dětské hlavy vyhlížejí za četníkem z polorozbořené chýše. Jedna jako druhá – Všechny jsou kopií hlavy Fedorovy.

***

Za vsí jsem potkal dvě otrhané ženy. Ty nemají obličeje hubené jako Fedor, naopak jejich tváře jsou tlusté – opuchlé od hladu a promodralé. Nesou v plachetkách trávu, a když mne spatřují, uhýbají z cesty. Zřejmě se bojí. Přicházím k nim a všímám si, že jsou obě v pokročilém stavu těhotenství. Obrovská vystouplá břicha nadzdvihují jim špinavé sukně nad kolena. Ptám se jich, jak je daleko do prvé vsi. Ptám se jich ukrajinsky, ale ony se na mne dívají vytřeštěně a pak se mně dají do smíchu. Ptám se jich znovu a ony se stále smějí nepřirozeně.
Vyrážím už nervózně:
„Jste snad němé, sakra?"
Zase se jen smějí hrozným, nervy drásajícím smíchem. – Blázni, myslím si a měním taktiku:
„Nu, tak; nebojte se mne, nejsem exekutor."
Ustaly ve smíchu a jedna prohodila cynicky:
„A třebas byste byl! U nás už nemáte co vzít, leda děti, a ty vám dáme – máme jich dost, podívejte." Při posledních slovech si pleskla na vystouplé břicho a dala se zase do divokého smíchu.
Slyším ten smích ještě dnes. Byl to smích lidí pološílených z věčného hladovění, nebo – nesmály se ty ženské proto, že podle uznaných autorit je smích zdravý?

(1932)

Zakarpatsko, odkud je ukázka z reportážního cestovního deníku Vaška Káni, se po rozpadu Rakouska-Uherska stalo součástí Československa. Tamější chudoba z něj vytvořila cosi jako relativně vzdálenou přítěž pro československou vládu, která neudělala pro obyvatele Zakarpatska nic, čím by jim skutečně pomohla. Solidaritu projevovali nejčastěji spisovatelé jako V. Káňa, kteří tam jezdili a snažili se o nedůstojných životních podmínkách lidí v nejvýchodnější části republiky podávat informace.

Jak se žije v afrických pralesích

Markéta

Po většinu své existence žil člověk v tlupách a živil se sběrem a lovem. Některé lidské skupiny si tento způsob života dosud uchovaly. Měli jsme to štěstí a po dlouhém a obtížném putování střední Afrikou jsme potkali Pygmeje z kmene M'baka a oni nás pozvali na návštěvu. Přijměte prosím i vy pozvání k pralesním Pygmejům, na výpravu za naší vlastní minulostí.

Pygmejové mají jen to, co jim prales právě poskytl. A nedostatkem netrpí, což v Africe rozhodně není samozřejmostí. Český etnograf Šebesta, který mezi nimi žil (a byl oblíbený, o čemž svědčí i to, že jsme potkali jednoho Pygmeje, kterého po něm rodiče pojmenovali), o nich řekl: „V pralese platí, že hladový Pygmej je hloupý Pygmej." A hloupého Pygmeje jsem nepotkala.

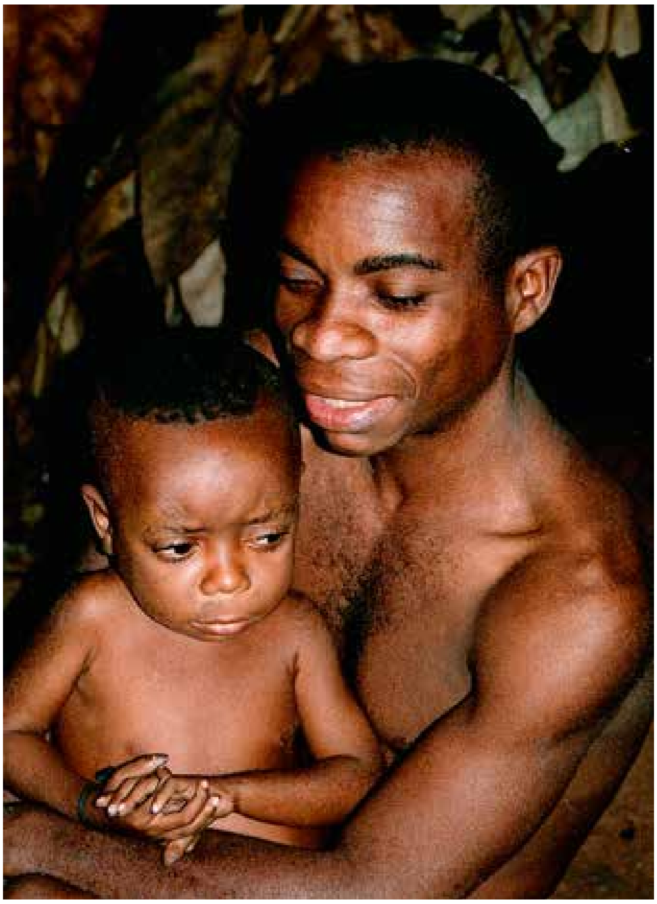
Prales, který Pygmejové potřebují k životu, je ale ve velkém drancován nadnárodními dřevařskými firmami. I když mnozí obětaví muži a ženy bojují za jeho záchranu a ochranu, je ničení životního prostředí v tropické Africe katastrofální. Budoucnost Pygmejů je tak bohužel ohrožena. Je to o to smutnější, že Pygmejové patří k těm nejhodnějším lidem, jaké si vůbec dovedeme představit.

K životu v tropickém deštném pralese, který je hustou spletí několika pater stromů a keřů, jímž jen občas prosvítá slunce, je zapotřebí spíše mrštnost než síla. Proto jsou Pygmejové drobní. Někdy se označují jako „trpaslíci", ale tak maličcí zase nejsou. Kdybyste Pygmeje viděli, řekli byste si „prostě

prcek“. Ale nemyslete si, že jsou Pygmejové nějaká ořezávátka, protože jsou malí! Když na to přijde, dovedou klacky a jediným, třebas i kamenným, nožíkem ulovit slona. Jak? Nejprve si ho nadeženou, dělají rámus, až zmatené zvíře neví kudy kam, a pak k němu Pygmej přiskočí a přesekne mu Achillovu šlachu na kotníku. Obrovský tlustokožec podklesne a pak už nemá šanci.
Takový lov ovšem Pygmejové pořádají málokdy. Většinou spíš sbírají jedlé listy, plody, kořínky a hmyz, rybaří, chytí si nějakou tu žabičku, střílejí lukem a šípy ptáky, na cestičkách vyšlapaných v pralese zvěří kladou jednoduché pastičky, když narazí na opici, tak po ní házejí klacky a v dírách v zemi a ve stromech se snaží vyšťárat drobnější savce.
Velmi často také podnikají kolektivní lov do sítě. Tu vyrábějí ze stonků pralesních rostlin: to se takový stonek musí nejprve roztřepit, vytahají se z něj jednotlivá vlákna, několik vláken se ukroutí dohromady, třou se na stehně a tak se pomalu, decimetr za decimetrem souká provázek, z něho se splétají oka, z nich síť, a když má ta síť pěkných pár desítek metrů, tak se s ní dá lovit. Tlupa Pygmejů sítí obklíčí kus pralesa, část si jich vleze dovnitř do kruhu a dělá rámus (ten jim jde náramně dobře), až nějaké zvíře, třeba pralesní antilopka velikosti našeho ušáka, nevydrží, vyběhne z podrostu či nory a zamotá se do sítě. Většinou ale nevyběhne nic, nebo to, co vyběhne, síť přeskočí, protrhne a zkrátka uteče. Nevadí, Pygmejové to zkusí o kus dál, do večera obvykle něco chytí. A když ne, tak aspoň po cestě nasbírají listí, oříšky, mravence, v potoce pod kamenem seberou ráčka a třeba taky narazí na včelí hnízdo.
Med mají Pygmejové moc rádi a nutno říct, že i nám velmi chutnal. Je jasně žlutý, sladkokyselý, se silnou příchutí květin, prostě je hodně jiný než ten náš. Ovšem vůbec není jednoduché ho získat. Včely si staví hnízda v dutinách stromů – a pralesní stromy jsou vysoké jako dvanáctipatrový dům. Pygmej si zhotoví z liány jakousi obruč kolem stromu a svého pasu a s její pomocí na strom doslova vyběhne, vybere včelám plástve a nahází je kamarádům dolů.
Pokud se při lovu nedaří déle, pomůžou tajemní duchové, které někteří starší Pygmejové umějí zavolat, a oni se v noci vynoří z pralesa a divoce skáčou kolem ohně. Jednou jsme ve tmě viděli tančit masku svítící antilopy, která zřejmě byla vyrobena ze světélkujícího dřeva. Masky jsou ale posvátné

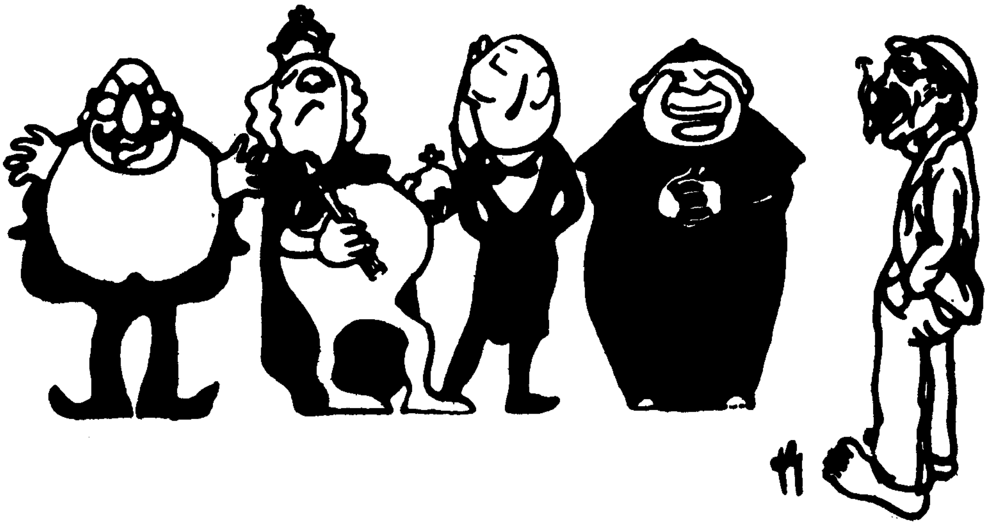
a nikdo nepovolaný se jich nesmí dotknout ani je zahlédnout mimo akci, takže nevíme, jak to vlastně bylo. Svítící antilopa v noci vypadala jako živá!
Za nějaký týden Pygmejové obvykle prales ve svém okolí vyjedí a přesunou se jinam. Proto si také nestaví pevné domy, ale jen chatrče z větviček vystlané listím, které mají postavené za hodinku, dvě. Každá rodina má svoji chatrč a celá tlupa ještě dvě tři navíc; v jedné pořádá sleziny mládež, do jiné si chlapi zajdou pokecat nebo se v ní sejdou ženy nad svými tajnostmi. Uprostřed tábora se vyčistí místo na táborák (ohniště má ale i každá domácnost vlastní), udělá se pár laviček a hotovo.
Pygmejové neznají násilí, vlády, příkazy, tresty, moje/tvoje, ba ani nemají náčelníky. Dělají to, na čem se zrovna domluví. Jde se na lov: chceš se připojit, pojď – nechceš, zůstaň v táboře a rozjímej třeba o nesmrtelnosti chrousta, stejně se s tebou večer rozdělíme o jídlo. Když se Pygmej zamiluje, věnuje se celé dny jen své lásce a často i několik týdnů se neúčastní žádné práce. Vysedávají v táboře, vzájemně se zdobí, mazlí a vtipkují a ostatním dělají dobrou náladu. Zrovna tak novopečení rodiče – musí si přece své rodinné štěstí náležitě užít. Jinak se ale do lovu a sběru zapojují skoro všichni. Koho by bavilo se pořád válet, a lov nebo sběr je přece prima. Navíc zabírá jen pár hodin denně, a tak zbývá spousta času na zábavu, kamarády i rozjímání.
Pokud dojde k nějakým vážnějším problémům, dotyční rozhádaní zpravidla odejdou. Přeskupování členů tlupy je běžné, chceš být nějakou dobu s prastrýcovou rodinou, fajn, všude potkáš kamarády a možná si i najdeš nevěstu. A když je na Pygmeje někdo zlý, tak se ráno probudí v prázdném tábořišti. Pygmejové od něj přes noc utekli! Násilí, manipulaci, agresi jako způsob sebeprosazení prostě vůbec neznají.
Pygmejové jsou veselí, povídaví a překvapivě hluční. Nad jejich schopností neustále štěbetat a pokřikovat jsme žasli: copak to jen můžou pořád probírat? Určitě je to i tím, že znají spoustu pohádek. A písniček! Mají moc rádi muziku. Krásně a často zpívají, chlapi bubnují na cokoliv a tanečky pygmejských žen jsou opravdu půvabné.
Děti to u Pygmejů mají fajn. Málokdy zlobí. Když je někdo nevrlý, tak mu ostatní dají najevo, ať si někam zaleze, protože na protivu není nikdo zvědavý. Nemluvňata jsou většinu času u mámy, která si je přivazuje na bok nebo na záda a bere je s sebou i na lov či sběr. Od dětství se malí Pygmejové podílejí na všech činnostech v táboře (ti nejmenší se aspoň motají kolem a „taky pomáhají“), osmiletí už se aktivně účastní loveckých či sběračských výprav. Děti vůbec tráví spoustu času s rodiči, prarodiči, strýci a tetami. Prcek sedí dospělému na klíně, pěkně bříško k bříšku a hodiny si povídají, dospělák ukazuje různé rostlinky, spolu je rozebírají, smějou se při tom. V tlupě mají děti spoustu kamarádů, se kterými pobíhají po táboře, houpou se na liánách nebo se cákají v potoce.

Vodu ale Pygmejové moc v lásce nemají, když prší, honem se utíkají schovat do domečku. Bojí se, že déšť přináší nemoci, a proti těm jsou Pygmejové často bezmocní. Taková horečka nebo bolavé břicho (od červíků) bez léků, jen s hojivým zábalem či čajem dovede potrápit! Takže když zrovna prší (což je v deštném pralese docela často), nebo ráno, když je ještě chladněji, se Pygmejové tulí jeden k druhému v domečcích, ať už u sebe nebo v kamarádovic, a čekají, až je sluníčko zahřeje a jim se zachce z pelechu.
Zrovna tak večer, když už je tma a dohoří i táborák, si ještě dlouho povídají v postýlce z listí, až začnou jejich hlásky postupně utichat – a... Dobrou noc!

Kamarád d'Artagnan

František Gellner

Kamarád d'Artagnan dal nám na vybranou, kým se řídit na své životní pouti: Stirnerem a Nietzschem, anebo Kristem. Sám se rozhodl pro Stirnera. Pro mě je věru těžko si vybrat. Ne snad že bych nevěděl, kdo ti lidé byli. Vím o nich ledaco. Kristus byl – – ostatně, to se neodvažuji tvrdit. Ale říká se, že nějaký člověk toho jména žil kdysi v Palestině. Jeho učedníci sepsali ledaco o jeho životě, činech a myšlenkách. Nechci tím ovšem tvrdit, že Nový zákon, jak se nám dochoval, je skutečně jejich dílem. Mám o původnosti a věrohodnosti těchto dokumentů všelijaké pochyby, které ve mně utvrdil ještě můj přítel Freimuth, který, když jsem s ním o tom kdysi v Praze mluvil, vyjádřil se, že to byli beztak samí židi, a potom pokrčil skepticky rameny.

Rozumí-li se dnes učením Kristovým pokora, odříkání a láska k bližnímu, přiznám se, že jsem ve svém životě ještě ani jednoho křesťana neviděl, ani ne mezi námi, ani ne mezi našimi protivníky.

Nechci mluvit o vypasených páterech, kterým jistě nenarostlo odříkáním břicho, ani o protestantských pastorech známých svou nenávistí, ani vám nechci radit, abyste si šli vypůjčit pětku od nějakého přívržence ruského arcikřesťana Tolstého, byla by to marná práce. Ale podívejte se třeba na německého filozofa Schopenhauera, který z odříkání vysoustruhoval celý svůj filozofický systém. Tento dobrý muž vzdor všemu svému pohrdání světem spal rád s ženštinami a vynadal sklepníku jako psu, když mu nedal propéci řádně bifstek.

Stirner byl taky německý filozof, zrovna jako Nietzsche. Psal o tom, že je nutno pracovat a žít pro sebe sama a ne pro nějakou smyšlenku, ať se již jmenuje bůh, lidstvo, pokrok anebo jakkoli jinak. Přitom však sám se nedopracoval ničeho a svým životem nám ukázal, že pouhá dobrá vůle ke ztloustnutí nestačí. Celkem byli jeho protivníci, němečtí liberálové z první polovice 19. století, kteří měli plná ústa „lásky" a „lidstva", více stirneriáni než on sám, poněvadž se pokrytectví dobře vyplácí.

Nietzsche říkal, že máme být tvrdými. Bohužel byl jeho nakladatel tvrdší než on sám a taky ho okradl.

Jak vidíte, je si těžko vybrat. Kdyby ti lidé, kteří kážou lásku a odříkání, pokoru a pohrdání světem, mysleli to se svým žvaněním doopravdy, pranic by mi to nevadilo. Nechal bych se docela klidně jimi milovat a myslil bych si sedaje k plnému stolu: Když nechcete, aspoň neubude.

Ale bohužel naši křesťanští kazatelé mají výborné žaludky a ještě více by snědli očima. A povznesená póza a nenávist před skutečností některých našich přátel není zaviněna křesťanstvím, nýbrž nedostatkem vůle a energie, následky to naší špatné výchovy, a někdy i tím, že mají zapotřebí služky k vyleštění bot a vylití nočníků.

V životě jsme všichni dost tvrdými, protože jsme k tomu nuceni, chceme-li žít, a ani ta tvrdost nám mnoho nepomáhá. Jinak je tomu ovšem v literatuře. To jsme samá láska a samá sentimentalita.

Byli byste ovšem velmi nespravedliví, kdybyste činili nějakého našeho básníka zodpovědným za to, co napíše. Copak si myslíte, že ho život naučil psát, že uvažuje o všech možných věcech a sděluje s vámi své poznatky? Básník píše pod vlivem jiných básníků, života užívá leda jako pozadí, a každá hloupost se mu líbí, která trochu pěkně vypadá. Věřte mi nebo nevěřte, mezi umělci je snad více hlupáků než kdekoli jinde. Hloupost, ano! Křesťanství, ne!
Zkuste to a křápněte tomu nejsentimentálnějšímu básníku, který se jen rozplývá v smutku a slzách, do jeho plechové svatozáře. Ihned se změní beránek ve lva, a buďte přesvědčeni, že vám řekne několik slov, za která by se žádná babka z ovocného trhu nemusila stydět.
V životě se nesetkáváme nikdy s křesťanstvím, nikdy s pokorou a odříkáním, nýbrž jen s pokrytectvím všech možných druhů. Ti, kteří kroutí očima mluvíce o lásce a o lidstvu, jsou tvrdšími, než byli Stirner a Nietzsche dohromady. Nemáme na vybranou v životě býti tvrdými nebo měkkými. Je nutno, abychom si zaopatřili prostředky k životu, a to jakýmkoli způsobem. Tím hůře pro nás, jsme-li nuceni bíti se o kus chleba s celým světem, zatímco obilí hnije v stodolách.

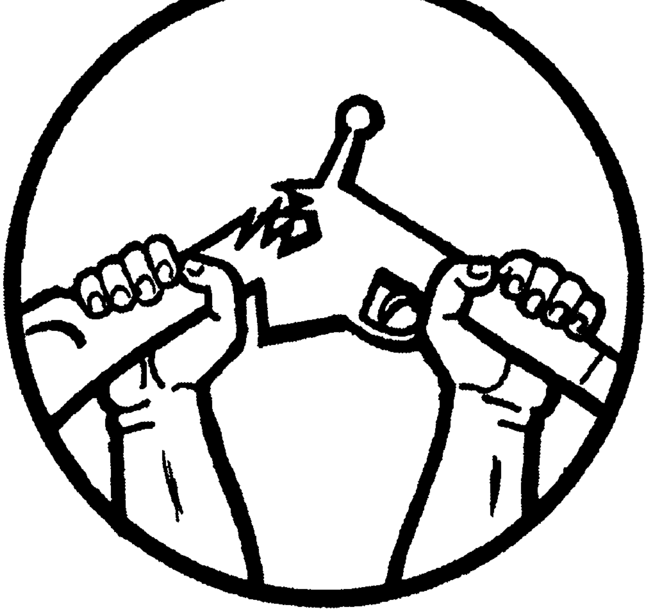
(1907)

František Gellner (1881–1914) byl jedním z nejznámějších anarchistických básníků a výtvarníků. Už na gymnáziu v Mladé Boleslavi redigoval ilegální studentské časopisy, v čemž ho podporoval jeho otec, přesvědčený socialista. Po maturitě se zapojil do anarchistického hnutí a jeho ideály nikdy neopustil. Celým svým slovesným i výtvarným dílem zpochybňoval dobové pokrytectví zosobňující stávající systém hodnot i stav společnosti.
Text patří do cyklu Gellnerových fejetonů Pařížské dopisy, které psal pro časopis Nová omladina.

K mládeži – o mládeži

Michael Kácha

Často za hrozné války vzpomínaný nejzásadnější odpůrce militarismu, velký Rus Lev Tolstoj, byl jednou požádán o úsudek v aféře, která vzrušovala celý evropský západ. Když informující jej občan zmínil se o demonstracích mládeže, projevující své sympatie s jednou ze sporných stran, přerušil Tolstoj vypravěče určitě proneseným úsudkem: „Ta strana, která má sympatie mládeže, má jistě pravdu!“ – Tento významný projev není ojedinělý u Tolstého. V mládeži viděl vždy záruku všech krásných a dobrých možností. Proč toto předesílám? Jen proto, abych oživil a potvrdil staré zkušenosti.
Každý společenský přerod, každý smělý pokus svrhnouti tyranii byl z větší části prováděn mladými. Mládí nespoutané dosud společenskou lží, nepodléhající svodům pohodlné existence, neotrávené zhoubnými zkušenostmi starých politických klokanů, jichž hop-sem hop-tam může vzbuzovati u mládeže jen útrpný úsměv. Starší klokani odemstívají se mládeži za smělost úsudku a úsměšky rčeními o „zeleném mládí“, „fanfaronech“, „zbrklencích“ a jinými ještě povědomé ráže. Máme ovšem také mládež, která je již přestárlá a pěkně pásklá jak staří hejlové. To jsou mladí starci, kteří nikdy snad mladými nebyli a nepoznali svéráz a upřímnou otevřenost, instinktivní chápání dobra. Mládí umí voliti své přátele mezi staršími. Lze sice někdy snadno získati pěknými slovy mládež, protože ona nezná přetvářky a za pěknými slovy hledá pěkné činy. Udržeti si však lásku mládeže je obtížnější. Mládí je dobrým stopařem a pozná-li, že krásná slova byla jen kulisou, za níž se kryje osobní prospěch, tu i bývalý miláček stává se nenáviděným. Překotnost v úsudku lze sice vyčítati, ale vždyť život i lidé jsou tak proměnlivými, že zdůvodňují sami překotné úsudky. Jaří včera bývají zatuchlými zítra. Posuďme život veřejně činných a poznáte, jak je to často smutně pravdivé. Mládí prý opovrhuje moudrostí zkušených. To jsou předhůzky uťapaných stařečků, kteří ztratili dech a nestačí chápat přerod a zastavili by nejraději život, který rychle vytváří nové a přehodnocuje staré. Neuvědomují

si, že je moudré včas se odkliditi z cesty a nepřekážeti. Když je pak loktem odstraněn, naříká na nevděčnost. Přísloví „mladí rebelanti – staří hofráti“ může platiti o mládeži zlaté, buržoazní, která tak rychle přivedena bývá k rozumu svého tatíka, když tento uzavře kapsu. Tvrdosti života nepoznali, a proto také nemají tuhost přesvědčení. Jsou výjimky čestné, kdy se odkutálí jablíčko od měšťáckého štěpu, ale je jich poskrovnu. Promítneme-li naši minulost pětadvaceti let, poznáme, kolik je těch výjimek. Jinak je s mládeží dělnickou, mládeží socialistickou. U té dobrý kvas mládí je znáti i v životě pozdějším, kdy životem přejatá moudrost nepozbývá charakteru prvého kvasu.

***

U nás často mládež zachránila čest národa. Když politika oficielních stran klonila se k oportunismu a nakonec octla se na scestí rakušáckém, byla to mládež, která protestovala. Zdravý instinkt mládeže neznal zkadeřených slov ve svém odsuzování a přímo vmetl zastáncům takové politiky svou pravdu. A byla a je velice podivuhodnou tak zdravě chápající mládež, která vyšla ze škol, kde byzantism si podával ruce s nejhorším druhem klerikalismu. Nebyla svedena z cesty a raději hoši snášeli tresty nežli pochvalu zaplklých c. a k. kantorů. Dnes, kdy Rakousko je v limbu, mnohá šedivá hlava horlivého bedlitele profesora podvolila se novému směru a poměrům a mladí se mohou jen útrpně usmívati nad podivuhodnou přeměnou těch, kteří by z rozkazu vyšších i učili, že svět se netočí.

Pamatuji ten úžas malodušných českých lidiček, když mládež (tzv. Omladina) před pětadvaceti lety se rozdováděla. Ubezpečování vládních politiků o loajalitě českého národa k dynastii bylo odmítnuto rozhořčenou mládeží. Aby vídeňské kruhy nebyly v pochybnostech o pravém smýšlení, rozvěsili odvážlivci poprsí starého Franze Procházky po stromech hlavní aleje městských sadů, sochu Františka posměšně odekorovali a dokonce dostal se i jeden odvážlivec do vestibulu policejního ředitelství a tam ověnčil sochu Františka věncem – cibule. Pořádané demonstrace byly účelně protirakouskými, vše, co páchlo černožlutí, bylo nenáviděno a pomazány z odporu ku všemu rakouskému orly i orlíčky. Psalo se o svedené mládeži a výrok starého Lobkovice o lůze byl příštího dne odměněn rozbitím oken jeho paláce shnilými vejci. A lid pracující byl zajedno s touto mládeží a jen ohleduplní politikové a zatuchlí měšťáčkové žvanili o zkázonosné činnosti, která – dokonce – přivodí pro český národ novou Bílou Horu. – Mládež korigovala zpátečnictví po svém. Kde neplatilo slovo, poslouženo činem. Proces s tzv. Omladinou byl nejlepším agitačním prostředkem a buditelem národní cti a zasel zdravé sémě socialismu.

***

Živelně byl mládeží nenáviděn militarism. Pochopitelně. Byl katem rozvíjejícího se mládí, byl antipodem života. Morálka železa a jatečních mravů otravovala duše a utloukala vůli. Antimilitaristické spisy, brožury (konfiskované) byly horlivě rozšiřovány a ostré posudky o militarismu vnikaly do duší mladých nadšenců. Agitace slovem i tiskem měla dobré výsledky. U odvodů vojenských objevili se vážní mladíci, s černými vázankami, a často i se standardou mající antimilitaristické heslo. Nezpíjeli se, nehulákali rekrutské odrhovačky; demonstrovali smutečním úborem a odznaky. A vším právem, neboť šli k aktu, kde páni v límcích brali jim svobodu. Když zazněl jich zpěv, byly to odbojné písničky básníka Šrámka. Pořádané rekrutské večírky byly demonstracemi proti rakouskému militarismu. Stát byl ohrožen. Napadena jeho hlavní opora. Perzekuce svobodného projevu v časopisech národně sociálních a anarchistických nepomáhala, a proto přikročeno k stíhání antimilitaristů. Započato s mládeží národně sociální. Pověstní (a dnes republikou na milost

vzatí) ouřadové státní politické policie dle předběžných plánů pořádali hony na antimilitaristy. Prohlídky, zatýkání jen pršela a novoměstská trestnice opět hostila po dvaceti letech odvážlivou mládež, která se opovážila viklati podstatou státu. Hoši chovali se statečně a nepozbyli ani humoru. Nemohlo se to však tvrditi o oficielních zástupcích strany. Někteří docela se chovali odmítavě a mluvili o mládeži spatra. Mládí nezná kompromisů, ale politika strany je pěstovala. Tu ten rozdíl v nazírání. Projevy mládeže byly často umlčovány a upřímnost názorů podrobena nezaslouženě ostré kritice. Tehdy mnou vedená Zádruha napsala článek, který sympatizoval s antimilitaristy, a záviděli jsme tenkráte straně národně sociální takovouto mládež. Měli jsme ostatně mnoho společného s touto mládeží a ztužovalo se naše přátelství společnou nenávistí k militarismu. Heslo anarchistických antimilitaristů „Ni muže, ni haléře militarismu“ bylo přijato i mládeží národně sociální. Z týchže motivů byl zaslán ze sjezdu mládeže holdovací telegram nedávno zemřelému vynikajícímu anarchistickému socialistickému spisovateli, budovateli antimilitaristické internacionály Domelu Niuwenhuisovi do Holandska.

Po dlouhém očekávání byla vyšetřovaným předložena žaloba. Pěkný fascikl. Specialista Dr. Drbohlav připnul si touto žalobou pěkné ostruhy. Za dobrou práci také byl odměněn. Po procesu byl povýšen. Při přelíčení se shledalo, jak žaloba byla uměle nafouknuta. Stát se brání a tu si může jeho služebník dovoliti různé lapálie. Neudržitelnost žaloby byla dokázána mírným rozsudkem části obžalovaných. Státní návladní se odvolal. Policejní relace letěly do Vídně a nebožtík Ferdinand z Konopiště sám se také přičinil, aby byly všem zvýšeny tresty. A vrchní soud z nařízení přidal. Jak by ne, když pan Ferdinand poručil.

Rakousko mělo se svou trestní metodou zvláštní smůlu. Potrestalo vždy sebe. Každý politický rozsudek byl jen propagátorem k radikální protirakouské činnosti. Hoši šli do kriminálu s vědomím dobře započatého díla, které nebude opuštěno. Také se nemýlili. Propaganda antimilitaristická rostla, přešla do kasáren a i mezi důstojníky bylo dosti nespokojenců. Dobré činy pomalu dozrávají, ale přece dozrají. Rozvrat rakouské armády, legie, konečné ztroskotání fronty bylo jen důsledkem těch dobrých činů.

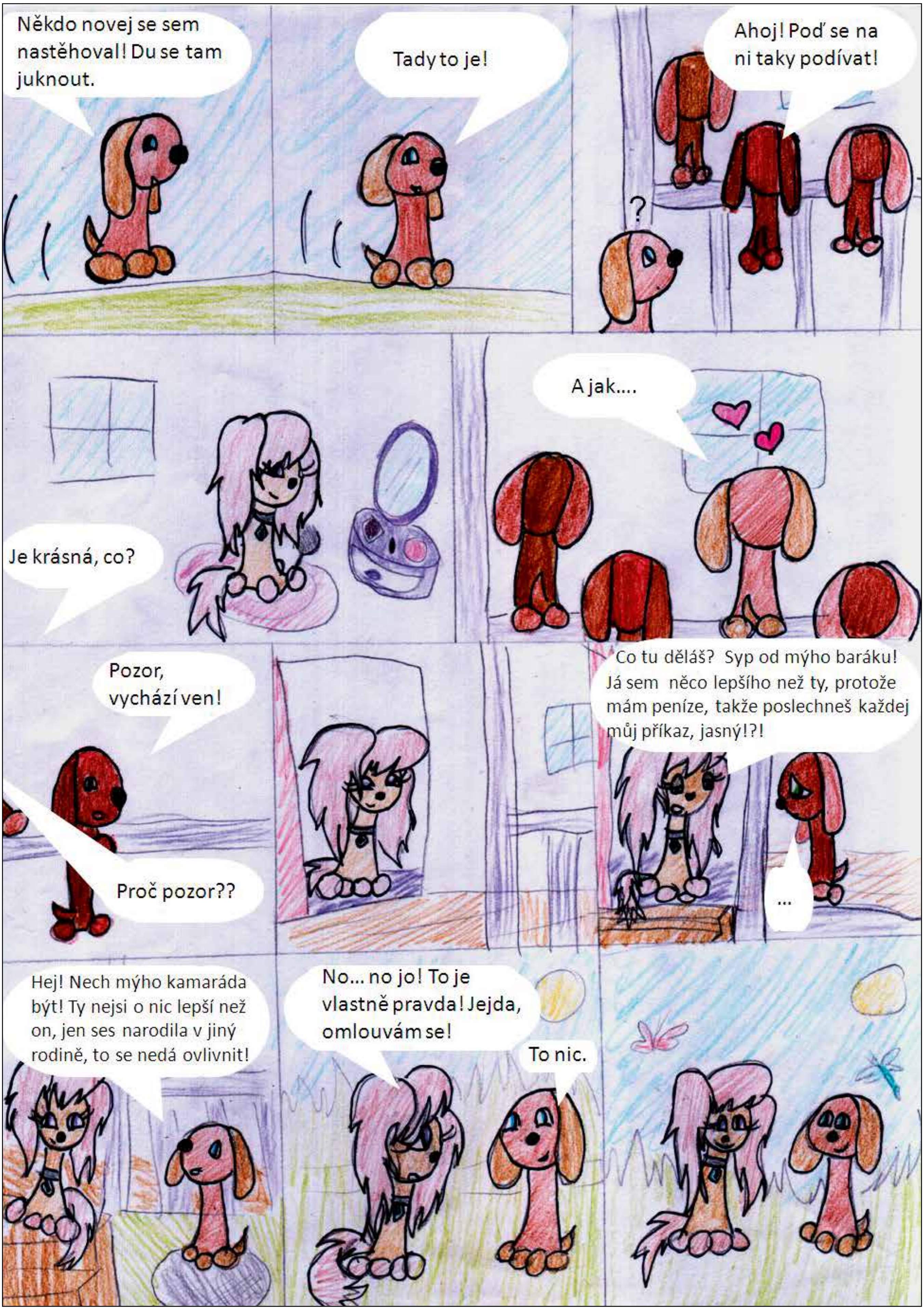
Mám ještě trochu pelyňku, a tedy s ním ven. Je, jak pelyněk bývá, hořký a zdravý. Vzpomínky jsou dobré i zlé. A jedna z těch zlých mě týrala v zákopech. Totiž předkládal jsem si otázku, zda by byl umožněn odpor Rakouska ve světové válce, kdyby politická výchova našeho lidu byla socialistickou a důslednou? Rozhodně by Rakousko se muselo již dříve zřítiti a obětí na lidských životech bylo méně a dědictví po Rakousku nebylo tak hospodářsky katastrofální. Přezírání odvahy mladých, znehodnocování přímého postupu, politika slabošská, otravující zdravý instinkt lidu, a jiné ošemetné věci měly výsledek velice neblahý.

Známo je snad všem provolání výkonných výborů socialistických stran po vypuknutí války. Co způsobilo? Zmatek a podlomení socialistického charakteru. Kdyby provolání diktovala mládež, bylo by zcela jiné a potkalo by se také s jinými výsledky ihned na počátku války.

Dnes jsme zkušenějšími a zralejšími. I mládež prodělala ve válečných dobách krutou školu, která bude jen ku prospěchu. Každý rok znásoben několikráte a vydal mnoho nových poznatků. Revoluce není ještě ukončena, ač máme již svou samostatnost. Trvá ještě bezpráví sociální, a tudíž nový boj. Konečně boj je otcem všeho, bez činu není pokroku. Vím, mládež bude opět tou, jakou bývala, nekompromisní, důslednou, odvážlivou. Mládí nezná jiných cest. Posílena novými vědomostmi, bude opět zdravým elementem ve stranách socialistických, který dobře střeží čistotu socialistických idejí. Máme ještě uraziti pořádný kus cesty k úplnému osvobození, a proto dobře na cestu se máme připraviti a nezanedbati ničeho, co k dalšímu výboji potřebujeme. Mládež má mnoho možností, je dědicem starších. Hlavně musí pamatovati, že i u nás je ještě mnoho reakcionářů, kteří nepracují sice zjevně, ale tím vydatněji. Čekají, že se vrátí staré časy. Na ty nutno dáti pozor a také na ty, kteří pro záležitosti osobního úspěchu a denní potřeby – zkaženi jsouce stykem s chytráky – zapomínají na povinnou věrnost k socialistickým ideám.

Mládež posílena výsledky minulých dobrých činů půjde dále svou cestou. Bude také chtíti, aby socialistický program nebyl jen snůškou kulatých slov, ale opravdu pracovním programem, jejž nutno dodržovati. A dodržovati program znamená do života jej přenésti.

(1922)

Někdo novej se sem nastěhoval! Du se tam juknout.
Tady to je!
Ahoj! Poď se na ni taky podívat!
?
Je krásná, co?
A jak....
Pozor, vychází ven!
Proč pozor??
Co tu děláš? Syp od mýho baráku! Já sem něco lepšího než ty, protože mám peníze, takže poslechneš každej můj příkaz, jasný!?!
...
Hej! Nech mýho kamaráda být! Ty nejsi o nic lepší než on, jen ses narodila v jiný rodině, to se nedá ovlivnit!
No... no jo! To je vlastně pravda! Jejda, omlouvám se!
To nic.

Povídky
Lev Nikolajevič Tolstoj

Jak jsem si ušila kabelku

Pamatuji si, jak mi teta, když jsem byla malá, dala hadříček, jehlu a nit. Ušila jsem si kabelku. Kabelka nebyla moc pěkná, ale byla jsem pyšná na to, že jsem si sama uměla ušít takovou věc.

Slepice

Mám šest slepic a ráno je krmím. Křičím: „Pi, pi." A sypu zrní na zem i na slepice.

Babička a vnučka

Babička měla vnučku. Dokud byla vnučka malá, stále spala a babička pekla chléb, metla světnici, myla, šila, předla a tkala na vnučku. Potom

babička zestárla. Lehla si na pec a stále spala. A vnučka pekla, myla, šila, tkala a předla na babičku.

U potoka
Děti si udělaly zábavu. Sešly se u potoka, nanosily kamení a složily je do potoka. Kameny vymazaly hlínou – a měly rybníček. Z rybníčku vytékala praménkem voda. Pod pramének postavily děti kolo. A voda kolem otáčela.

Husy
Husy si sedly na vodu. Po vodě běžely kruhy stále širší a širší, až hladina zůstala hladká. Voda byla tak čistá, že husám bylo vidět nohy.

Děti a ježek

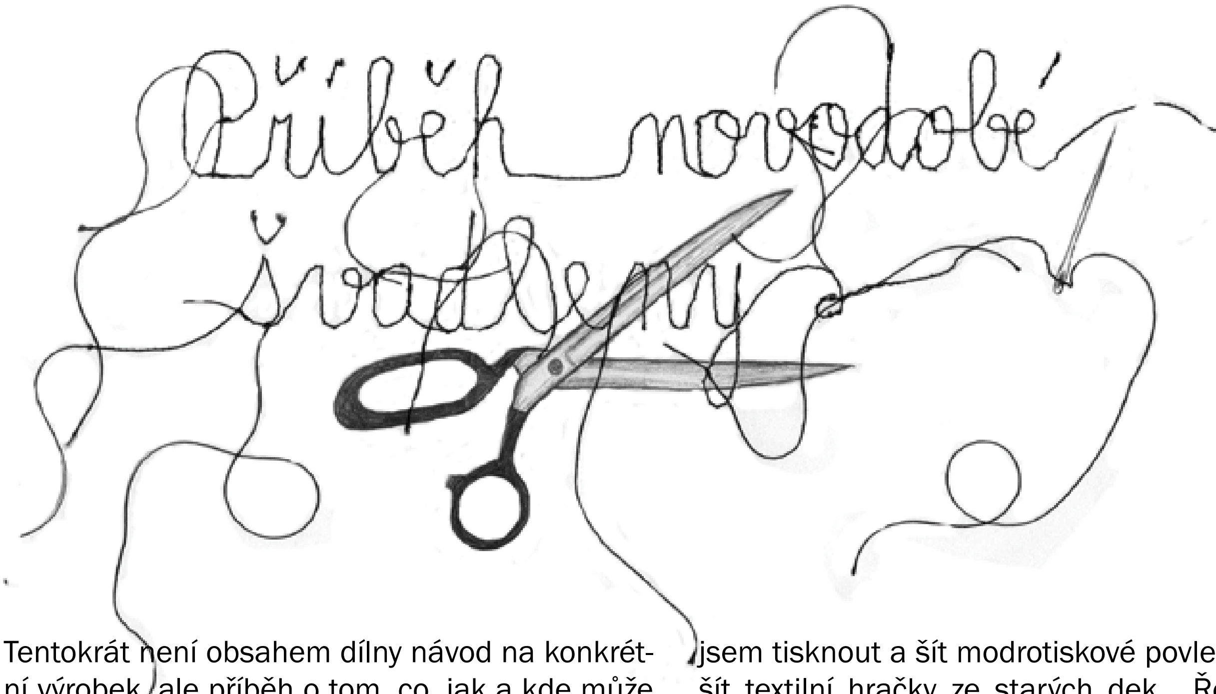
Děti našly v trávě ježka.
„Vasjo, vezmi ho do ruky!“
„Vždyť píchá.“
„Tak polož na zem čepici
a já převalím ježka do
čepice.“
Ale čepice byla malá, a tak
děti odešly a ježka nechaly.

Varja a čížek

Varja měla čížka. Čížek
žil v kleci a ani jednou
nezazpíval. Varja přišla
k čížkovi.
„Je načase, čížku, abys
zpíval.“ –
„Pusť mě na svobodu
a budu zpívat celý den.“

(přeložil Jaroslav Kojzar)

dílna

Tentokrát není obsahem dílny návod na konkrétní výrobek, ale příběh o tom, co, jak a kde může dnes dělat třeba taková švadlena.

Řemeslo

Už jako malou mě zajímala textilní řemesla a tvorba. Když jsem vyrostla ze snů být baletkou, ornitoložkou nebo cestovatelkou, začaly se mé pracovní představy ubírat jiným směrem, chtěla jsem se něco naučit a být třeba čalounicí a restaurátorkou starého nábytku, chtěla jsem tkát gobelíny a zdobit jimi veřejné prostory, chtěla jsem tisknout a šít modrotiskové povlečení nebo šít textilní hračky ze starých dek. „Řemeslo je kumšt,“ říkával mi vždycky děda. Zkušenosti z dětství spojené s řemeslem mě utvrdily v tom, že řemeslníci jsou jacísi odborníci na svoji činnost, jejich kvalitami je šikovnost a um a vytváří nadčasovou estetiku spojenou s kvalitou.

Do práce

Dostudování textilní školy mi otevřelo dveře do světa práce a já se v tom začínala pomalu brodit. Původní představy se hodně lišily od reality

a řemeslo se v životě a na pracovním trhu nedalo vůbec využít nebo jsem nevěděla jak. Nabídky práce spjaté s textilem souvisely většinou s obchodními domy a prodejem. Švadleny se úplně nevytratily, jen se tyto profese zpravidla odsunuly do ekonomicky málo rozvinutých zemí, kde velké firmy založily svoje továrny. S řemeslem jako takovým už to nemá nic společného, pracovní proces připomíná výrobu čehokoliv, co se vyrábí v továrně, práce je čistě mechanická a není v ní nic tvůrčího. Princip výroby je takový, že se co největší počet kusů vyrobí za co nejkratší dobu pro docílení co největšího zisku, a to na úkor pracovních podmínek. Můžeme mít pocit, že se nás to netýká, ale třeba právě oblečení, které máme na sobě, se šilo v jedné z takových fabrik. Stejné firmy, které umístily výrobu v chudých zemích, rozesely po celém světě tisíce poboček zaměřujících se na prodej. V jedné takové pobočce pracuji já.

Uniformita

Prodávám zboží, řídím se rutinními postupy a „hodnotami“, kterými nazýváme interní pravidla, aby nezněla tak přísně. Pravidla převlečená za hodnoty jakoby přijímáme za svá, každodenně si je opakujeme a školíme se v nich. Firma má propracované strategie řízení zaměstnanců, které – když jste v tom – se těžko odhalují, ale silně působí a zřejmě plní svůj účel. Tisíce stejných obchodů má naprosto stejná pravidla a postupy všech činností a podrobné návody jak se chovat v kterémkoli prostoru, kde se denně pohybujeme a kde vykonáváme práci. Plnění či porušování pravidel je kontrolováno, a tak se docílí naprosto stejného prostředí a chování, ať už pracujete v České republice nebo v Mexiku. V každém takovém obchodě je stejný sortiment, stejná reklama, stejný zaměstnanecký řád, a tudíž všudypřítomná uniformita nazvaná líbivým slovem trend. Firma roste, expanduje, rozvíjí se a interní pravidla slouží k udržení, chodu a rozmachu tohoto nadnárodního monstra.
Obchod, do kterého jako zákazník vcházíte, musí působit čistě, lákavě a personál se musí usmívat, aby dotvořil celkové dobré zdání a zákazník se

rád do obchodu vracel. Asi tak bych jednou větou vystihla požadavky zaměstnavatele. Dodržování všech pravidel si firma nezapomíná kontrolovat všudypřítomnými kamerami, pravidelnými audity a prostřednictvím kontrolorů, kteří nás v anonymitě, vydávajíce se za zákazníka, zkouší a následně výsledky hodnotí a zpětně nám je oznámí. Výsledky kontrol spolu s motivací k vyššímu postupu v žebříčku pracovních míst a zaměstnanecké slevy nás celkově motivují k poslušnosti a plnění pravidel. Práce se nezdá být nějak moc fyzicky náročná, ale odvedení výkonu, stanoveného plánu a neustálý prodej nás nutí být ve vytrvalé bdělosti při lovu zákazníků, na kterém se jako prodavačky podílíme. A tak se stane, že z takové obyčejné práce prodavačky vzniká práce ve stresu a pod tlakem.

Musím a nesmím

Následujícím textem porušuji zákaz o vynášení interních informací, ale zároveň jich zůstane nevyřčeno tolik, že na to by jedno číslo časopisu nestačilo. Zaměření na zákazníka je naší naprostou prioritou. Musíme se na něj neustále usmívat a udržovat s ním oční kontakt, být mu neustále k dispozici, nikdy ho neodmítnout ani neodbýt a do toho vykonávat svoji práci stanovenou na konkrétní den, přestavovat nebo čistit nějaké oddělení, doplňovat zboží a do toho od práce odbíhat k pokladně a kontrolovat zkušební kabinky, protože u pokladny nesmí být nikdy fronta, kabinky musí být vždycky čisté a práce v oddělení se musí dokončit. Neustále nám chodí nové a nové zboží, které musíme podle správných pravidel „odprezentovat“ ve správném čase. Obchod je hodně velký a zaměstnanců je většinou na směnu jen nutné minimum, a tak se často stává, že jsem na oddělení sama. Tvrzení o fyzické nenáročnosti tedy beru zpátky, protože někdy se docela slušně naběhám. Při kontaktu se zákazníkem nesmíme vystupovat za sebe, nýbrž vystupujeme za firmu, takže jakékoliv osobní názory či informace nejsou na místě, pokud se tedy osobní názor netýká oděvního poradenství za účelem prodeje.

Nakupování

Často se mi stává, že se musím věnovat nákupu chtivým lidem, kteří na sobě mají třeba pravou kožešinu a chováním mi dávají najevo svoji nadřazenost. Za příklad dávám ženu, která v obchoďáku tráví každý druhý den a sebe i svoji rodinu rozmazluje zbytečnými tretkami pro docílení představy o spokojeném životě, který se dá koupit. Udělat dojem na takovou zákaznici má pro tržbu velký efekt, takže i když v běžném životě bych s takovou ženou nechtěla trávit ani minutu svého drahocenného času, musím se jí věnovat a snažit se uspokojit její rozmary. Nakupování věcí a obklopování se jimi jsme přijali jako přirozenou tendenci téhle doby, jako znak úspěchu a společenského postavení. Nejčastějšími zákazníky jsou mladí lidé, kteří nejvíce podléhají reklamním tlakům a uměle vytvořenému trendu a kteří po škole tráví v obchodním centru čas. Některým nic nebrání v tom odhodit v kabince na zem vyzkoušené oblečení a nechat na tom třeba položený kelímek se zbytkem nedopité coly. A já jsem tam od toho, abych kabinku uklidila.
Je to divnej svět. Zvrácené a překroucené hodnoty, umělé potřeby, manipulace, víra ve věci, které jsou hezké, vnímání podle obalu. A tohle všechno svou každodenní prací spoluutvářím a žiju a už několik měsíců se z toho snažím vymanit, protože není dne, kdy by mi z té šaškárny nebylo nanic.

Skutečná práce

Z posledních sil se občas ze sebe po práci snažím vydolovat zbytky tvořivosti, které dřív utvářely celou moji podstatu a kterou práce v obchodním centru pomalu ubíjí. V té troše času, který nemilosrdně utíká do nástupu na další směnu, se snažím dělat něco, co mě baví a u čeho cítím, že to má smysl. Začala jsem se věnovat tisku na textil. Vymýšlím, kreslím a následně ryju do lina a tisknu motivy, které tak přirozeně vykrystalizovaly z rozpoložení, v němž se nacházím. Tematicky navazuji na každodenní zkušenost a z ní plynoucí pocity. Snažím se o grafiku s obsahem, o takovou formu projevu, která je mi blízká. Textil, který zpracovávám, je převážně materiál „z druhé ruky“ nebo je zakoupen v obchodě s galanterním zbožím. Látky se ke mně dostávají všemožným způsobem, dávají mi je přátelé nebo je skupuji po sekáčích a šiju ze starých ubrusů a záclon. Přešívání oblečení a šití textilních výrobků se snažím do detailu propracovat, kombinuji dokonce strojový steh s ručním, snažím se o netradiční přístup a využití recyklovaného materiálu. Když už tolik látek na

světe bylo vyrobeno, zdá se mi to jako příležitost je využít a díky nim nastavit dostupnou cenu. Odbyt pro svoje výrobky se snažím najít mezi přáteli a spřízněnými lidmi, kteří práci ocení. Nebráním se myšlence výměny za službu nebo potraviny. Chci, aby výrobek kontrastoval s výrobkem z obchodního domu svým vizuálním působením i výrobním procesem. Chci dělat něco, co má smysl.

černo-červená škola

Anarchopacifismus

VAP

Anarchisté a anarchistky usilují o vytvoření lepšího světa. Nechtějí, aby někdo někomu poroučel nebo ho ponižoval, nechtějí, aby lidé měli hlad nebo žili v chudobě, nechtějí, aby jeden člověk nespravedlivě obíral ostatní, nechtějí, aby někdo nutil lidi bojovat mezi sebou ve válkách. Liší se ale v tom, jakou cestou se k takovému světu dostat.

Anarchopacifistky a anarchopacifisté na rozdíl od ostatních nechtějí revoluci. To znamená, že nechtějí změnu hned, ze dne na den. Věří totiž, že lidé musí být nejprve na spravedlivější svět připraveni a musí ho sami chtít. Nechtějí takový svět nikomu vnucovat násilím. Násilí úplně odmítají a nechtějí ho používat. Jsou také přesvědčeni o tom, že taková násilná změna nemůže vést k ničemu dobrému, spíš tak podle nich vznikne jiná nespravedlnost a jiná podoba zneužívání jedněch lidí druhými.

Chtějí se k lepší podobě světa dostat postupně pomocí společenského vývoje. Této změně v myšlení lidí říkají etická evoluce. Jejich aktivita tedy většinou směřuje k pomoci tomuto vývoji. Zapojují se do různých iniciativ na podporu lidských a zvířecích práv, ekologických činností, věnují se přímé pomoci ohroženým lidem nebo zakládají komunity, kde se snaží žít podle svých zásad.

Velmi důležité je pro anarchopacifisty a anarchopacifistky odmítání konkrétních představ o podobě lepšího svobodného světa. Mají několik základních zásad takového světa, jako jsou maximální svoboda jednotlivce a rovnost. Ale bližší představy, jak by mělo být organizováno třeba bydlení nebo výroba věcí, odmítají. Považují je za zbytečně předčasné a hlavně nebezpečné. Můžou se z nich totiž stát nezměnitelné „pravdy“, které jedni diktují druhým. Je potřeba, aby si podobu světa určovali lidé, kteří v něm žijí. Anarchopacifistky a anarchopacifisté proto tento budoucí svobodný svět ani nenazývají anarchistický. Anarchie je cesta, svoboda je cíl.

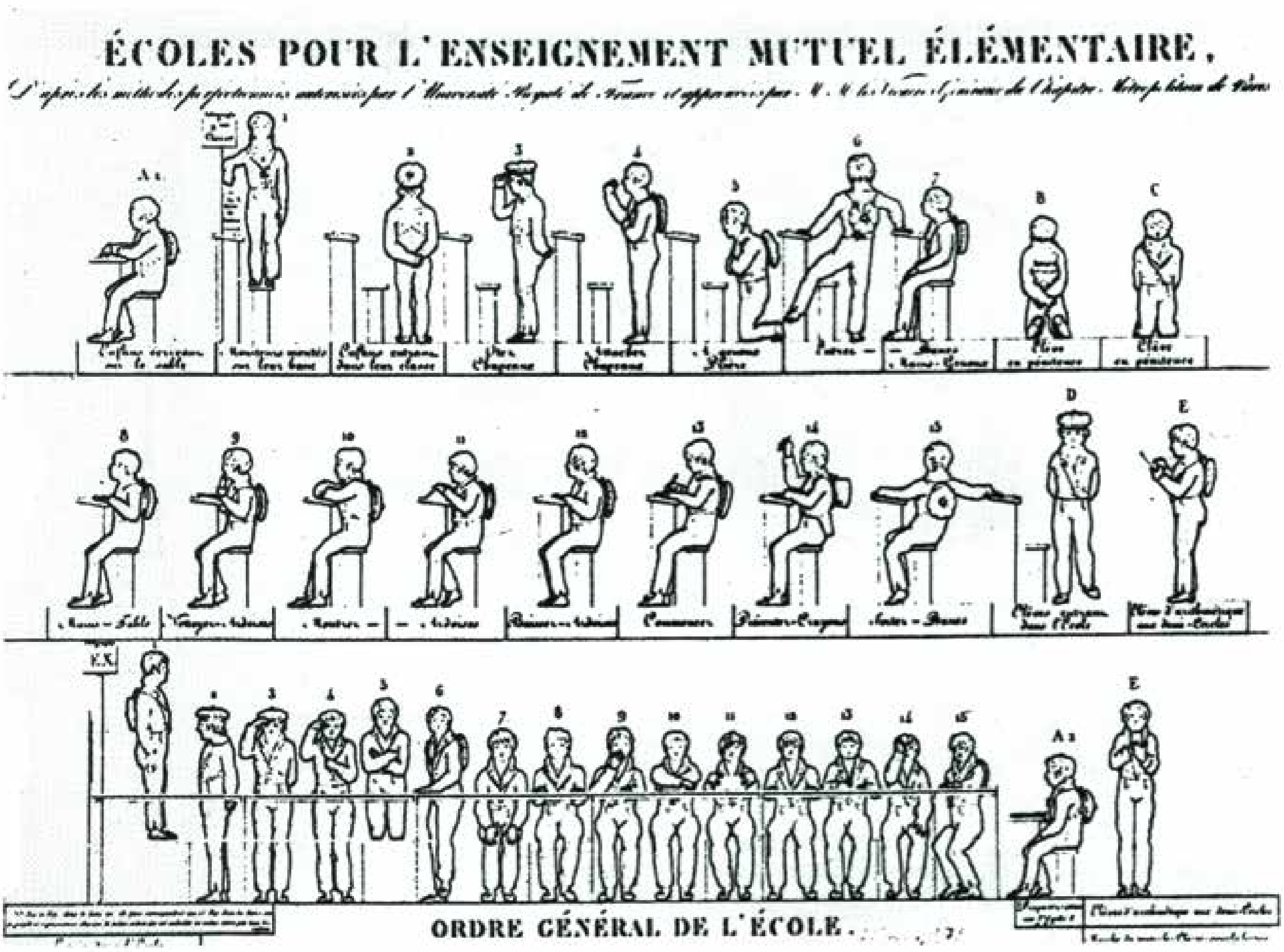
Úvod do libertinské výchovy

Tonda Kováč

Jaký vztah mají anarchisté a anarchistky k dětem, výchově a vzdělávání? To je otázka, při níž tápe i mnoho lidí pohybujících se uvnitř antiautoritářské scény, natož ti, kterým se třeba náhodou dostane do rukou některá z anarchistických tiskovin. Mezi populárními tématy jako antifašismus či squatting se význam libertinské výchovy vytrácí. Je však okrajovým tématem jen zdánlivě. Těžko lze totiž stavět mantinely mezi různorodé osvětové akce, ať už přednášky nebo workshopy a principy libertinského vzdělávání.

Při výchově a vzdělávání platí dvojnásob, že cesta ke svobodné společnosti by se neměla rozcházet s její vizí. Stejně jako prostředky k dosažení svobodné společnosti by neměly být s budoucí společností v rozporu, neměly by s ní být v rozporu ani výchovné a vzdělávací metody. Výchova dítěte by si měla klást za cíl „naprosté rozvinutí jeho individuality“ a neformovat pouze „trpělivého námezdního otroka, profesionální automat, daně platícího občana nebo počestného moralistu“, jak kdysi prohlásila Emma Goldman.

Autoritářská výchova, jíž jsme si všichni prošli, je živnou půdou jak pro osobní psychické problémy,

tak pro problémy politické, projevující se pasivní společností, která pak nedokáže čelit útokům na svá práva. Anarchisté a anarchistky proto v minulosti věnovali maximální úsilí rozvoji výchovných metod, které dítě psychicky nemrzačí, ale naopak mu umožňují plně svobodný rozvoj, přijetí a zvládnutí odpovědnosti a osvojení si přirozeného sebeovládání.

Teorie a praxe

Dříve než se začneme seznamovat s libertinskou výchovou, ujasněme si otázku teorie a praxe. Principy libertinské výchovy vznikaly stejně jako další anarchistické principy na základě praktických zkušeností. Tyto praktické zkušenosti nevznikaly ve vakuu a narážely na určité překážky typické pro svou dobu a místo vzniku. Zavádění ideálů libertinské výchovy do vztahu s dítětem však může narážet na zcela odlišné překážky a je pochopitelné, že se naše praxe bude v některých bodech s teorií rozcházet. Zvláště pokud naše dítě navštěvuje vzdělávací instituci, má kamarády zvyklé na autoritářskou výchovu, anebo autoritářskou výchovu dokonce praktikuje druhý rodič. Taková skutečnost by nás však neměla od dalšího počínání odradit, ale naopak přimět k zamyšlení co a jak udělat lépe. Nejhodnotnějším pomocníkem v této činnosti bude jistě sdílení našich zkušeností s ostatními a naopak.
Sám se snažím o teorii uvažovat v její nejideálnější formě, jak by měla fungovat v budoucí svobodné beztřídní společnosti. Na druhou stranu k praxi libertinské výchovy přistupuji tak, že se snažím demontovat co nejvíc prvků autoritářské výchovy. Rád bych se vyhnul diskusi o tom, zda je lepší usilovat o vytváření autonomních prostor, v tomto případě libertinských škol, nebo se snažit o zavádění libertinských ideálů do struktur institucionální výchovy. Měli bychom se však vyvarovat chyb některých svobodomyslných komunit, které sice do puntíku ctily své výchovné ideály, avšak děti těchto komunit byly připraveny pouze na život v takových komunitách, přičemž většina z nich neměla dlouhého trvání. Dítě musí být připraveno žít jak ve svobodném světě, respektive komunitě, tak ve světě založeném na útlaku jednoho člověka druhým, ve světě účelové hierarchie, námezdního posluhovačství a neoimperialistických válek. Tedy ve světě, který nás obklopuje.

Manipulace

Jednou z nejhysteričtějších připomínek k projektu „dětského anarchistického“ časopisu byla reakce na jeho „vyváženost“ a vytýkala nám, že zatěžujeme děti něčím tak otravným, jako je politika, na niž si ve vyšším věku musí udělat názor každý sám. Tento pohled by se mohl týkat i libertinské výchovy v tom smyslu, že se stejně jako křesťané, kapitalisté, bolševici nebo fašisti snažíme formovat kdejaké mládežnické organizace, které budou produkovat mládež s ideály a schopnostmi šitými na míru. Takové obavy ale ignorují praxi anarchistické politiky. Ta se nesnaží moc uchopit, ale rozložit! A to doslova a ve všech sférách – politické, ekonomické, stejně jako v oblasti výchovy a vzdělávání. Takové obavy také ignorují podtitul časopisu „čtení od dětí“, který napovídá, že se nejedná o žádnou doplňovačku, co si podobně jako běžné dětské časopisy klade za cíl vychovat flexibilního pracanta a hlavně náležitého konzumenta.
Osobně chápu *Klíčení* jako prostor, ve kterém se potkávají dva odtržené světy. Svět dětí a svět dospělých. *Klíčení* na rozdíl od běžných časopisů poskytuje dětem maximální prostor pro jejich postřehy, nápady a pocity. Mohou se zcela zapojit do redakční i distribuční práce, která je jinde dílem hierarchické struktury najatých profesionálů. A takovým způsobem by se mělo přistupovat i k výchově a vzdělávání.

Diktát a handl

Otázka výchovy dětí je velmi citlivá a někteří rodiče se svěřují se svými praktikami neradi. Váš nekonvenční názor na výchovu si mohou někteří z nich vzít velmi osobně. Můžou dojít k pocitu, že se je snažíte moralizovat, že jim berete jejich pohodlí, že vás jejich výchovné praktiky vlastně vůbec nemusí zajímat. A není se čemu divit. Výchovné standardy, na které jsme zvyklí, a model nukleární rodiny má hluboké a pevné kořeny v křesťanské morálce. Ta až s patologickým zalíbením po více než tisíc let strká nos do všeho soukromého, do intimního světa každého z nás, kde vyžaduje uplatnění své přísné doktríny.
Křesťanství však není jedinou doktrínou, negativně ovlivňující vztah dospělých a dětí. Podobným způsobem prostupovala osobní životy i bolševická diktatura a dnes je prostupuje také kapita-

lismus. Velmi zjednodušeně a s jistou dávkou skepse lze u současných rodičů pozorovat dvě hlavní negativní výchovné praktiky. Obě zrcadlí traumata, která prožíváme dnes, která prožívali naši předci a která si z generace na generaci předáváme.

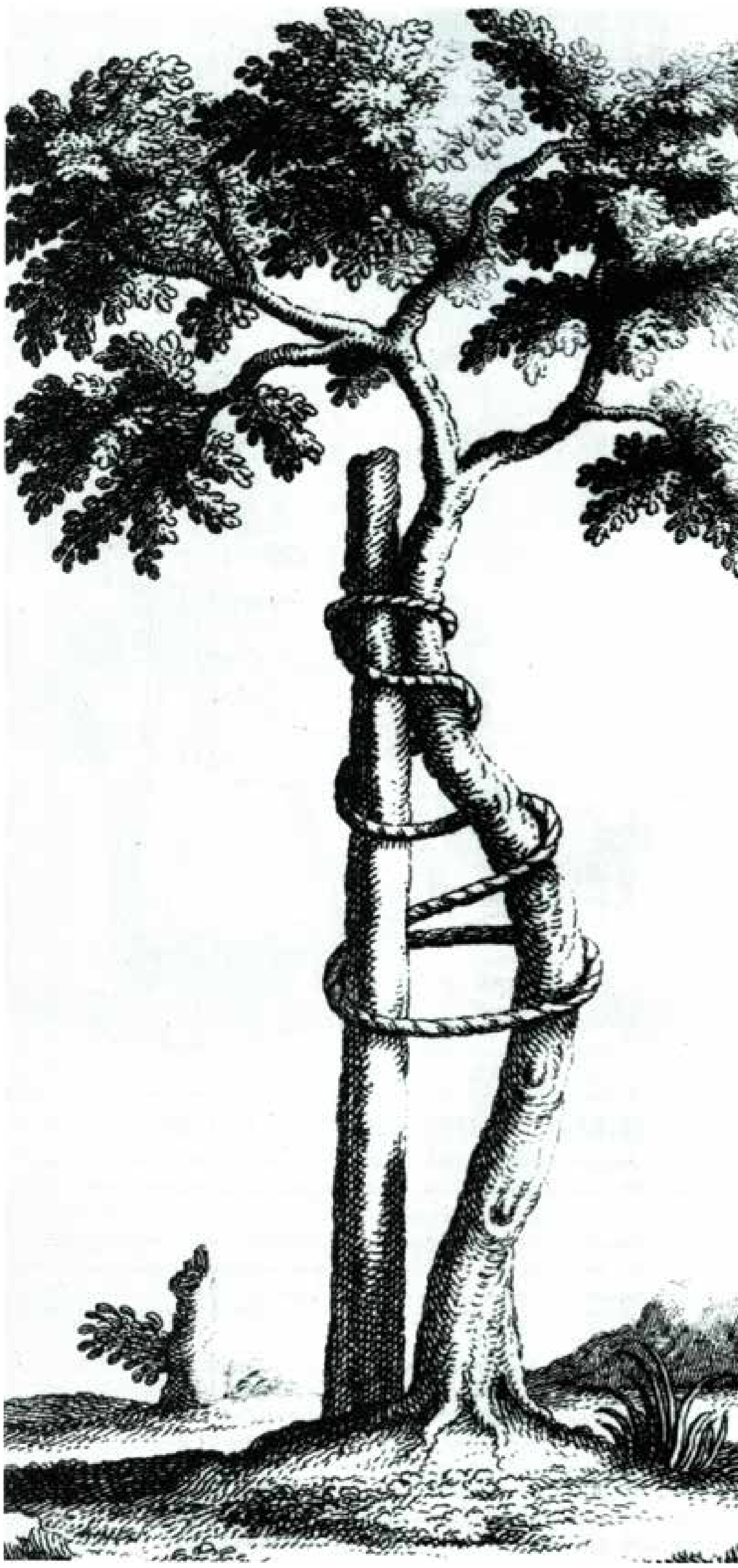
První praktika je založena na absolutní autoritě rodiče, většinou jen jednoho. Může jím být otec nebo matka. Tato praktika nepřipouští diskusi. Při jejím uplatnění je dítě varováno, že nyní nelze klást otázky a plnění příkazů je jediné žádoucí. Používáme ji několikrát denně. Je přípravou na život řízený autoritářskými institucemi. Škola, zaměstnání, úřady, policie... ani zde nejsou diskuse a klíčové otázky přípustné. Zvláště týkají-li se organizační struktury nebo přerozdělování odměn. Dítě si však díky ní nese do života pošramocené sebevědomí, nesamostatnost a závislost na samozvaných autoritách. Zvídavé, spontánní a svobodné „proč?“ se časem mění na pokorné, přizpůsobivé a odevzdané „jak?“.

Druhá praktika je praktikou obchodní. Něco za něco je to, oč tu běží. V některých rodinách téměř nahradila autoritativní metody, ale důvod k jásotu to není. Oblíbenost tohoto přístupu spočívá ve snazším a rychlejším jednání s dítětem. Kompenzuje tak nedostatek času, se kterým se dnes snad každý rodič musí vypořádat. Přitom je daleko zákeřnější a lidské vztahy redukuje do sféry byznysu a prachsprostého handlu. Je praktikou vydírající a velmi negativně se projevuje v budoucích vztazích dítěte, ať už přátelských nebo partnerských. Ve světě takto vychovaného člověka musí být i sebemenší vstřícnost nebo zlomyslnost oplacena. Každé jednání je pak účelové.

Pokračování příště

To je zatím vše. V textu výše jsem shrnul to, o čem si myslím, že by mělo být řečeno dříve, než se začneme blíže seznamovat s principy libertinské výchovy. V dalších číslech *Klíčení* postupně nastíníme poznatky psychoanalytika Wilhelma Reicha, progresivního pedagoga Alexandra Sutherlanda Neilla a psychoterapeuta Alexandra Lowena, kteří se stali v oblasti svobodné výchovy průkopníky a její praxi i teorii věnovali značnou část svého života. Také ideály anarchistických klasiků, které mají na toto téma co říct, nezůstanou samozřejmě opomenuty. Nezbývá než se rozloučit citátem Michaila Alexandroviče Bakunina: „(Děti) nejsou ničím majetkem: nejsou majetkem rodičů ani společnosti. **Náleží pouze své vlastní budoucí svobodě.**“

Zdroje: Red Emma Speaks, str. 107 a 108; Political Philosophy of Bakunin, str. 327

HROCH V ZOO BURIČ:
GORILY A LABUTĚ
PRYČ SE ZVRÁCENÝMI GORILAMI!
VĚRNOST, MORÁLKA, SLUŠNOST, RODINA!
POUZE PŘIROZENÁ LÁSKA!
VÝBĚH GORIL
LABUTĚ A LABUŤÁCI, CO VÁM TOLIK VADÍ NA TOMTO GORILÍM PÁRU?
VŽDYŤ JSOU TO DVA SAMCI
TO JE PROTI PŘÍRODĚ
SAMCI NEJSOU PROTI PŘÍRODĚ
MY LABUTĚ NECHCEME, ABY NAŠE DĚTI VYRŮSTALY S TĚMI GORILAMI V JEDNÉ ZOO
NA DEMONSTRACI LABUTÍ PROTI GORILÁM SE PŘIŠLO PODÍVAT I VZDĚLANÉ PRASE.
ALE I MEZI LABUTĚMI JSOU OBVYKLÉ HOMOSEXUÁLNÍ PÁRY
TO JSOU POMLUVY!
TADY V ZOO DOKONCE ZNÁME DVĚ ZAMILOVANÉ LABUTĚ!!!
ENCYKLOPEDIE

PŘESNĚ TAK! JÁ TY LABUTĚ ZNÁM. JMENUJÍ SE KÁŤA A MÁŤA A JSOU TO MOJE KAMARÁDKY.
KÁŤA A MÁŤA JSOU VÝJIMKY
TAKŽE LABUTĚ NEJEDNAJÍ V RÁMCI HODNOT TRADIČNÍ RODINY. PROČ RADĚJI NEDÁTE LÁSCE VOLNOST
ANO, MRAVENCI NEJSOU MONOGAMNÍ A NEVADÍ TO!
... A DORAZILY I KÁŤA A MÁŤA
MY KAŠLEME NA VAŠE PROBLÉMY. MY SE MÁME RÁDI A TO STAČÍ!
NIKOMU SE NEDÁ BRÁNIT VE VYJÁDŘENÍ SVÝCH CITŮ.
A LÁSKA V ZOO SE DÁL SVOBODNĚ PROVOZOVALA

„Moje tloušťka není přirozená. Myslím, že je to ten pověstný otok z hladu."
„Jo, ale z mého!"

muzika

Rytmus vzdoru

Petr Kropka

Byl parný den, asfalt pálil pod nohama a široká ulice nenabízela ani kousek stínu. Prahou se plazil líný a nemotorný lidský had. Stovky lidí stály přede mnou a další za mnou, noha vedle nohy, bylo nutné přizpůsobit se velikostem a tvarům ulic a přítomnosti policie a člověk chvílemi ani nevěděl, jestli stojí, anebo jde. Kolem se ozývaly jen mísící se hovory pochodujících hloučků, které v pravidelném rytmu tříštila vykřikovaná hesla. Některá měla úspěch a prolétla jako vlna od hlavy až k ocasu toho podivného hada, jiná utichla takřka dřív, než vůbec byla slyšet. Občas, když byli lidé zrovna při síle, se ulice, jimiž se dav valil, rozduněly jako včelí úl. To naráz splynul hvizd stovky píšťalek s rachotem řehtaček, nádobí a jiných instrumentů. Pochod připomínal spíš rozjívenou frontu na oběd ve školní jídelně než protest proti nepopulární vládě. Bylo to únavné a byla to nuda!

Takhle ale nevypadají všechny protesty. Už v minulých číslech jsme se dočetli o folkových kapelách, které se ve svých textech vyjadřují k tomu,

co zažívají a co pozorují kolem sebe, nehrajou pro peníze, ale pro vlastní potěšení a pro radost svých posluchačů. Řada těchto muzikantů nevystupuje jen v různých klubech nebo na ulicích pro náhodné kolemjdoucí, ale i na různých protestních pochodech a setkáních, kde často rozezpívají i několikasethlavý dav. Na demonstracích, kde zrovna není žádný písničkář s kytarou nebo jiným nástrojem, lidé často zpívají a tančí jen tak bez hudebního doprovodu, i když takové průvody jsou spíše výjimkou, zejména u nás v České republice. Kromě živých nástrojů můžeme na protestních průvodech čím dál častěji zaslechnout elektronickou hudbu, která se valí z reproduktorů umístěných na automobilech doprovázejících onen pochod, a řada protestů tak dostává nádech pouliční slavnosti, tzv. Street party.

Hudba tak oživuje nejen dav nespokojených lidí, ale i samotné ulice, kterými průvod prochází a které jinak často slouží jen jako silnice pro auta, prostory pro reklamu a chodníky pro rychlý přechod z místa na místo. Taková atmosféra lidi nejen roztančí, ale často je podněcuje i k dalším aktivitám, k žonglování, plivání ohně, hraní různých her, k oblékání si veselých kostýmů a podobně – zkrátka do města přijede cirkus!

V posledních deseti letech jsou čím dál oblíbenější takzvané aktivistické sambabandy, které svou hudební a vizuální produkcí doprovázejí protestní pochody. Oblékají se často do růžových a stříbrných kostýmů, pochodují v čele průvodu převážně s bicími nástroji a hrají rytmy kombinující prvky samby a černošské hudby. Bubnující kapely, které hrály také kvůli tomu, že chtěly předat nebo podpořit nějaké politické poselství a zvednout lidem, pro něž hrály, sebevědomí, mají kořeny v 70. letech v Salvadoru a v Bahii v Brazílii a jednou z nejznámějších je například Ilê Aiyê.

Druhem hudby, růžovým oblečením, tančením i cirkusáckým vystupováním jsou sambabandy karikaturou vojenských pochodů, při kterých za zvuku bubnů šli lidé do války. Jsou nenásilným způsobem vyjádření nesouhlasu s ničením naší přírody, s chudobou a nespravedlností. V různých velikostech vznikají po celém světě a rozvlní každého lidského hada, v jehož čele se ocitnou. Podívejte se na ně, až půjdou ulicemi vašich měst, nebo si je pusťte na youtube (například když dáte vyhledávat „action samba band“).

obsah

Foto a ilustrace: Petr Cempírek, Esík, František Gellner, Raoul Hausmann, Josef Koudelka, Markéta, Joan Miró, Zuzka Pelikánová, Staník, Michaela Štěchová, Dana Vitásková

Příspěvky a ohlasy posílejte na e-mail: kliceni@csaf.cz.

Nápad vydávat anarchistický časopis od dětí byl inspirován stejnojmenným časopisem z let 1906–1908, který vydával jeden ze zakladatelů ČAF (1904), vzdělanec-samouk, švec, angažovaný anarchista, redaktor a vydavatel a expedient anarchistického tisku (Omladina, Práce, Klíčení, Zádruha, Mladý průkopník, Červen) a kalendářů (Kalendář anarchistických socialistů 1914 ad.) Michael Kácha (1874–1940). Kácha úzce spolupracoval s příslušníky revoluční bohémy Fráňou Šrámkem, Františkem Gellnerem, Karlem Tomanem, S. K. Neumannem, Jiřím Mahenem, Rudolfem Těsnohlídkem, Vlastimilem Borkem, Antonínem Boučkem ad., jejichž díla zveřejňoval v knižních edicích přidružených k časopisům. Výjimečnost Káchových vydavatelských aktivit spočívala v tom, že se rozhodl vydávat i dětský anarchistický časopis Klíčení jako přílohu čtrnáctideníku Práce (založeného 1905 jako tiskový orgán ČAF). Připravil tehdy celkem sedm čísel (poslední kvůli finančním potížím a cenzurním represím nevyšlo) a jejich jedinečnost byla kromě kvalitní výtvarné úpravy (Kácha získal ke spolupráci výtvarníky, jako byli V. H. Brunner, Josef Lada, Slavoboj Tusar ad.) v tom, že se tu otiskovaly i příspěvky samotných dětí. Některá čísla byla zabavena cenzorem celá (a znovu za poměrně obtížných podmínek vyráběna a distribuována), v některých jednotlivé příspěvky (také dětských autorů).